

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra historie

Lucie Rosípalová

**Vliv Antonína Bruse a Martina Medka na Mohelnici během
jejich života a jejich „druhý život“ v Mohelnici**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: doc. Mgr. Radmila Prchal Pavlíčková, Ph.D.

Olomouc 2026

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci na téma „*Vliv Antonína Bruse a Martina Medka na Mohelnici během jejich života a jejich „druhý život“ v Mohelnici*“ vypracovala samostatně a uvedla jsem v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Tímto bych chtěla moc poděkovat doc. Mgr. Radmile Prchal Pavlíčkové, Ph.D., za pomoc, podporu, trpělivost a podnětné připomínky při psaní práce.

Obsah

Úvod	5
1. Vzpomínání, historie a paměť	8
2. Antonín Brus a Martin Medek z Mohelnice	10
2.1 Život Antonína Bruse a jeho vliv na Mohelnici	10
2.2 Život Martina Medka a jeho vliv na Mohelnici	12
3. Vzpomínání na Antonína Bruse a Martina Medka v pozdějších dějinách	15
3.1 Paměť v historiografii, první zájem o osobnosti arcibiskupů	15
3.2 Antonín Brus a Martin Medek v obecních kronikách	21
4. Vnímání a odkazy Antonína Bruse a Martina Medka v dnešní Mohelnici	31
4.1 Místa a události spojené s Antonínem Brusem a Martinem Medkem	32
Závěr	36
Prameny a literatura	39
Resumé	45
Obrázkové přílohy	46

Úvod

V této bakalářské práci se budu zabývat dvěma pražskými arcibiskupy ze 16. století, a to Antonínem Brusem¹ a Martinem Medkem. Tyto dvě osobnosti spolu souvisí nejen tím, že na sebe navázali ve funkci pražského arcibiskupa, ale rovněž svým místem narození. Oba totiž pocházeli z moravského města Mohelnice, kde se v roce 1518 narodil Antonín Brus a 1538 Martin Medek. Celou práci rozdělím na dvě části, kdy v první zůstanu v období jejich životů, tedy v 16. století, a ve druhé se posunu do období od druhé poloviny 19. století až do dnešní doby.

Než se však budu věnovat samotným částem, krátce definuji problematiku spojenou se vzpomínáním a pamětí. To je totiž s tématem této práce velmi úzce provázané, a proto se za pomoci sekundární literatury, převážně monografií od Pierra Nory a Rostislava Šváchy, budu zabírat především termínem „místa paměti“.²

Cílem první části, do níž spadá druhá kapitola, je představení osobností obou arcibiskupů. Shrnu v krátkosti jejich aktivity, které vykonali jako arcibiskupové, ale především se zaměřím na to, jestli a jakým způsobem se během tohoto období vraceli do svého rodného města a zda se ho snažili nějak podporovat, ať už finančně, či jiným způsobem. Hlavní cíl této části bude tedy snaha ukázat, proč by se na ně mělo v pozdějších dějinách v jejich rodném městě vzpomínat.

Cílem druhé části je zmapovat zájem o Antonína Bruse a Martina Medka v pozdějších dobách. Jedná se o období od poslední čtvrtiny 19. století prakticky dodnes. Jako první se budu zabývat tím, kdy se objevuje a jak se v průběhu času vyvíjí zájem o oba arcibiskupy. Jedná se o vývoj paměti v historiografii, v níž se arcibiskupové postupně od 19. století znovu objevují. Tato podkapitola by se dala zařadit i na začátek práce jako jakýsi úvod do bádání o arcibiskupech, já ji však umístím až do tohoto druhého celku, neboť se jedná o zkoumání vývoje vzpomínání na arcibiskupy, a proto se podkapitola hodí spíše do části o zájmu o jejich osobnosti.

¹ Příjmení Brus se dá skloňovat podle dvou vzorů. Jedna z variant je podle vzoru muž a druhá podle vzoru pán. Já pro sjednocení v práci budu používat první ze vzorů – muž, tedy Brus bez Bruse. Druhý vzor (pán) se v mé práci objeví pouze v případě, když bych citovala práci Zbyňka Žouželky a Klementa Borového, jelikož oba tento tvar používají, ostatní zdroje většinou mají vzor muž stejně jako já v této bakalářské práci.

² NORA, Pierre: *Mezi pamětí a historií. Problematika míst*. In: Politika paměti. Antologie francouzských společenských věd. Praha 1998, s. 7–31.; ŠVÁCHA, Rostislav: *O biskupově paměti, baroku a jeho výkladech*. In: ŠVÁCHA, Rostislav – POTŮČKOVÁ, Martina – KROUPA, Jiří (eds.): Karel z Lichtensteinu-Castelcornu (1624–1695). Místa biskupovy paměti. Olomouc 2019., s. 15–33.

V poslední podkapitole druhé kapitoly již podrobím prameny analýze. Jako primární pramen použiji celkem šest mohelnických obecních kronik, které zaznamenávají události od roku 1883. Kroniky mi umožňují přes zápisy „nahlédnout“ do doby, kdy byly sepisovány, a zjistit tak, jak se zájem o Bruse s Medkem vyvíjel. Ve všech kronikách se budu snažit v zápisech z jednotlivých let najít záznamy o arcibiskupech, a to především v rámci významných výročí. Ve dvou kronikách se navíc věnují i dějinám mimo zapisované období, v nich proto budu hledat zmínky i v této části. První dvě, tedy kroniky 1883–1926 a 1927–1944, jsou psány kurentem německy. Postupně je sepisují Emil Rößler, Johann Doczkal a závěr první zmíněné a celou druhou poté sepsal Eduard Teichmann.³ V kronice 1927–1944 věnuje Teichmann hodně prostoru i dějinám města mimo zmíněné období, což poté činí i kronikář následující již česky psané kroniky. Josef Drozd, jenž ji sepisoval, totiž v kronice píše, že musí uvést na pravou míru některé informace od Eduarda Teichmanna, který podle něj „ignoroval“ českou menšinu ve městě.⁴ Tato kronika má však vcelku zamotaný průběh psaní, neboť Drozd dopsal události pouze do konce roku 1945, poté se v kronice nepokračovalo až do roku 1960, kdy byl zvolený nový kronikář Jan Brosinger. Ten ale zároveň sepisoval novou kroniku města, a proto došel pouze do roku 1949. Zbývající roky v kronice dopsal až v roce 1973 Václav Křupka. Od roku 1961 do roku 1996 na sebe postupně v zapisování soudobých dějin navázali zmíněný Jan Brosinger, Stanislav Šplouchal a Miroslav Vodvárka (kronika 1961–1976),⁵ M. Vodvárka pokračoval i v následující kronice, sepsal celou kroniku 1977–1985⁶ a poté spolu s Václavem Křupkou poslední, kterou v práci použiji, a to 1986–1996.⁷

Na závěr se v poslední kapitole zaměřím na dnešní Mohelnici. Zde budu zkoumat, jak žijí Antonín Brus a Martin Medek své „druhé životy“ a kde všude bychom ve městě

³ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 173, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1883–1926. Online:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=05e36d5ea25e460a98297e3f6168aa7f>; Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 174, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1927–1944. Online:

<https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=046eb2db83974dd5b3c222839f739078>

⁴ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e>

⁵ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1961–1976. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=e4571a0603194fdb89dcb41d885712b>

⁶ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1977–1985. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=6e772b8358d74eb89b31de5bf6deef13>

⁷ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1986–1996. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=b0b527fe1fd6460ea4e4a17cf523d4a9>

našli místa paměti těchto rodáků. Nezaměřím se jen na konkrétní objekty, ale také na události s jejich jmény spojené.

Sekundární literatuře se budu věnovat především v již zmíněné podkapitole o paměti v historiografii. Zde jen shrnu pro mou práci dle mého názoru nejdůležitější díla. Obecně lze říct, že Martinu Medkovi se věnuje mnohem méně literatury než Antonínu Brusovi. Buď se kniha věnuje oběma, nebo jen Brusovi. Málokdy vzniklo dílo, ve kterém by byl zmíněn pouze Medek. Pro osobnost Antonína Bruse využiji zejména článek od Zbyňka Žouželky z roku 2018, který vydal k příležitosti výročí 500 let od Brusova narození.⁸ Poté pro oba arcibiskupy budu čerpat z knih od Klementa Borového, v nichž sepisuje životopisy Bruse i Medka. Tato díla pochází již z druhé poloviny 19. století a vznikla při oslavách výročí založení pražského biskupství, proto by se k nim mělo přistupovat kritičtěji (k tomu ale více v kapitole o paměti v historiografii).⁹ Poté budu čerpat od dalšího mohelnického kronikáře Ctirada Štipla, který knižně vydal výtah z kronik v publikaci *Z kroniky města Mohelnice*, nebo například z článku *Knihovna arcibiskupa Antonína Bruse z Mohelnice* od Anny Skýbové, v němž se však nevěnuje pouze knihovně, jež je v názvu, ale podává i informace o životě Bruse.¹⁰ Pro poslední část poté budu vycházet například z Mohelnického zpravodaje – regionálních novin, které vychází každý měsíc.

Cílem celé práce je tedy ukázat, jestli se v pozdějších dějinách, konkrétně od konce 19. století, nějakým způsobem připomínají dva arcibiskupové ze 16. století a jestli je toto upomínání na jejich osobnosti podporováno ze strany jejich rodného města – Mohelnice. Chci ukázat, jestli Mohelnice vzhledem k významnosti obou osobností umožňuje vznik a existenci „druhého života“ arcibiskupů. Podle mého názoru je důležité zabývat se mohelnickou pamětí na rodáky ze 16. století, protože oba ve své době formovali svým způsobem město a zasáhli výrazně do jeho dějin, tudíž si zaslouží pozornost i v dnešní době.

⁸ ŽOUŽELKA, Zbyněk: *500. výročí narození Antonína Brusa*. In: Severní Morava: vlastivědný sborník. Šumperk 2018, roč. 62, s. 41.

⁹ BOROŮVÝ, Klement: *Antonín Brus z Mohelnice, arcibiskup pražský. Historicko-kritický životopis*. Praha 1873.; BOROŮVÝ, Klement: *Martin Medek, arcibiskup pražský. Historicko-kritické vypsání náboženských poměrů v Čechách od roku 1581-1590*. Praha 1877.

¹⁰ SKÝBOVÁ, Anna: *Knihovna arcibiskupa Antonína Bruse z Mohelnice*. In: POLIŠENSKÝ, Jiří – ŠMAHEL, František (eds.): *Knihtisk a kniha v českých zemích od husitství do Bílé hory. Sborník prací k 500. výročí českého knihtisku*. Praha 1970, s. 241–256.

1. Vzpomínání, historie a paměť

Pro „druhý život“ arcibiskupů, kterému se v této části práce budu věnovat, je důležitá paměť. Bez ní by se totiž tento život nemohl odehrávat. Proto se v této kapitole budu zabývat pamětí a s ní spojeným pojmem – s místy paměti – jako úvod pro tuto práci.

Studiem paměti se již zabývalo mnoho historiků a historiček. Velmi významným byl Pierre Nora, jenž v roce 1984 vydal své dílo *Mezi pamětí a historií* (v originále *Les lieux de mémoire*). Tento francouzský historik přišel se slovním spojením „místa paměti“, které je pro mou práci podstatné, neboť právě pomocí nich se budu snažit rekonstruovat druhý život arcibiskupů v Mohelnici. Paměť podle Nory totiž „zapouští kořeny v konkrétnu, prostoru, gestu, obrazu a předmětu“ a jsou pro ni důležitá určitá společenství, která tato místa vytváří: „existuje tolik pamětí, kolik existuje skupin“. ¹¹ To bude patrné později při rozdělení proudů zájmu o arcibiskupy v podkapitole 3.1, jak se o jejich osobnosti zajímá každé „společenství“ s jinou intenzitou. Postupně na Noru ve studiu paměti navazovali další historici, jako například manželé Assmannovi. Aleida Assmannová se jí věnuje v *Prostorech vzpomínání* z roku 2018 ¹² stejně jako její manžel Jan Assmann v knize *Kultura a paměť*, kde zkoumá tento fenomén už v dobách starověku. ¹³ Všichni tři jmenovaní považují za „průkopníka paměťových studií“ Maurice Halbwachse, který přichází s fenoménem „kolektivní paměť“. To znamená, že člověk kolem sebe potřebuje určitý okruh lidí, aby mohl mít nějakou paměť. ¹⁴

Vzpomínání je závislé na více faktorech, protože si samo nemůže „zajistit vlastní trvání a je závislé na interakci a utvrzování“. ¹⁵ Proto můžeme hovořit o již zmíněných místech paměti. Ta mají vznikat z důvodu, že přirozená paměť na ně mizí a lidé mají potřebu je uchovat „umělými prostředky“ na světě. K určitému místu se totiž může pojit například nějaká historická událost, kterou si jejich pomocí lidé uchovávají v paměti. Přitom tato místa nemusí připomínat jen události, které by ve své době patřily mezi nejvýznamnější. Tato významnost jim totiž mohla být přidělena až v budoucnosti. Pojem označuje například různé stavby, památníky, archivy či muzea, ale mohou to být i různé nehmotné jevy jako například státní či církevní svátky a výročí. ¹⁶ Proto se tak může

¹¹ NORA, P.: *Mezi pamětí a historií*, s. 9.

¹² ASSMANN, Aleida: *Prostory vzpomínání: podoby a proměny kulturní paměti*. Praha 2018.

¹³ ASSMANN, Jan: *Kultura a paměť. Písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha 2001.

¹⁴ ŠVÁCHA, R.: *O biskupově paměti*, s. 15–17.

¹⁵ ASSMANN, A.: *Prostory vzpomínání*, s. 148.

¹⁶ NORA, P.: *Mezi pamětí a historií*, s. 27–28.; ŠVÁCHA, R.: *O biskupově paměti*, s. 16.

arcibiskup Antonín Brus lidem připomínat kostelem sv. Stanislava v Mohelnici, ale zároveň i při oslavách výročí obnovení pražského arcibiskupství.

Vojtěch Kessler popisuje vznik míst paměti jako trojfázový. Zpřítomnění je první fází, kdy si lidé mají všimnout určité události z minulosti, ve druhé fázi tuto událost zasadí do nějakého předmětu (zpředmětnění – text, socha), a poslední fází je tzv. fixace, kdy se předmět užívá (čte, pozoruje). Rovněž tvrdí, že vznik těchto míst historikům mnohem více řekne o době, kdy místo paměti vzniklo, než přímo o dané události, na kterou odkazuje. Lidé totiž mohou záměrně určité události upozadovat a naopak jiné vyzdvihovat.¹⁷

Místa paměti vznikají z důvodu „pozdržení nástupu zapomnění“.¹⁸ Zapomínání jako protiklad paměti je pro tuto práci však stejně důležité jako místa paměti. K vymizení z paměti může dojít, když „se živá vzpomínka na člověka nebo na nějakou událost vytratí“. S postupem času se snižuje význam míst paměti, ale stejně tak může dojít k „záměrnému“ zapomínání kvůli ideologickým názorům. V nějaké době tak můžou být určité události či osobnosti upozaděny či zapomenuty a jiné upřednostňovány a do popředí vyzdvihovány, jelikož dané ideologii vyhovují.¹⁹

Paměť a prostor jsou dva pojmy, které spolu úzce souvisí. Jako tento prostor (místo paměti) může například sloužit i celé město. Každý region může mít jinou kolektivní paměť v závislosti na událostech, které se v něm staly. Stejně tak fungují i samotná města. Ta totiž spojují lidi, kteří v nich bydlí, do jakési komunity s kolektivní městskou identitou. Pro ni jsou ve městech významné zejména názvy ulic. Pojmenování mohou být s městem různě spojená. Především od 19. století souvisí pojmenovávání ulic s jakousi ideologií, kdy významné osobnosti či události přes ulice ovlivňují právě tuto identitu lidí z daného města. Podle Moritze Csákyho je to z toho důvodu, že jsou tyto názvy částí měst denně nejčastěji vyřčená slova.²⁰ Proto se v následujících kapitolách zaměřím i na mohelnické ulice a jejich propojení s pražskými arcibiskupy.

¹⁷ KESSLER, Vojtěch: *Práce s místy paměti coby součástí „paměťových studií“*. In: PAŽOUT, Jaroslav – SYRNÝ, Marek (eds.): *Místa paměti druhé světové války a jejich proměna*. Liberec 2024, s. 20, 30. Online:

https://www.researchgate.net/publication/384562811_Prace_s_misty_pameti_coby_soucasti_pametovych_studii [cit. 12. 4. 2026], ŠVÁCHA, R.: *O biskupově paměti*, s. 17.

¹⁸ NORA, P.: *Mezi pamětí a historií*, s. 24.

¹⁹ ŠVÁCHA, R.: *O biskupově paměti*, s. 24.

²⁰ CSÁKY, Moritz: *Altes Universitätsviertel. Erinnerungsraum, Gedächtnisort*. In: CSÁKY, Moritz – STACHEL, Peter (eds.): *Die Verortung von Gedächtnis. Orte des Gedächtnisses*. Wien 2001, s. 257–258, 263–264.

2. Antonín Brus a Martin Medek z Mohelnice²¹

V této kapitole se budu zabývat osobnostmi dvou mohelnických rodáků ze 16. století – Antonína Bruse a Martina Medka. Shrnu zde jejich životy, a jelikož byli oba postupně zvoleni pražskými arcibiskupy, budu se v části kapitoly krátce zabývat i jejich činností v tomto úřadě. Především mě bude zajímat jejich vazba na rodné město. Zaměřím se tedy na to, co během svého působení ve funkci pražského arcibiskupa vykonali pro Mohelnici, jestli s ní udržovali nějaký kontakt, jak město podporovali atd.

2.1 Život Antonína Bruse a jeho vliv na Mohelnici

Antonín Brus se narodil 13. února 1518 v Mohelnici. Je známé i dnešní umístění domu, ve kterém se měl údajně narodit (tomu se však budu více věnovat až později v rámci druhé a třetí kapitoly). Na studia odjel do Prahy, kde byl poté kolem roku 1540 vysvěcen na kněze. Mezi lety 1542–1545 se zapojil do tažení proti Turkům jako polní kazatel. František Spurný datuje Brusův odchod už na rok 1540,²² ovšem v žádném jiném zdroji, v němž se Antonín Brus v tažení zmiňuje, se tento rok nevyskytuje a je uváděn až rok 1542. Poté se vrátil zpátky do českých zemí jako farář, tentokrát však působil v Chebu. V roce 1552 se stal velmistrem řádu křížovníků s červenou hvězdou a o šest let později, tedy roku 1558, byl císařem Ferdinandem I. jmenován biskupem vídeňské diecéze. Tím jeho postup však nekončil, neboť roku 1561 byla vydána jmenovací bula, kterou se Antonín Brus stal oficiálně pražským arcibiskupem, v pořadí osmým. Brus tak usedl na pozici, která byla 140 let v tzv. „sedisvakanci“.²³ Poslední pražský arcibiskup před Brusem byl Konrád z Vechty, který úřad zastával do roku 1421.²⁴ Na obnově pražského arcibiskupství a zvolení Bruse se podílel i císař Ferdinand I., který obnovenému arcibiskupství sliboval finanční podporu.²⁵

Jako pražský arcibiskup vykonal Brus mnoho významných činů i mimo své rodné město. To ovšem není hlavní cíl této práce, a proto pro příklad uvedu pouze kratší nástin

²¹ Životům obou arcibiskupů jsem se již věnovala i v seminární práci z dějin 19. století KHI/XSP3.

²² SPURNÝ, František: *Stručné dějiny Mohelnice. Od založení města do osvobození v roce 1945*. In: KŘUPKA, Václav (ed.): *Mohelnice včera a dnes. Sborník minulosti a současnosti Mohelnice*. Mohelnice 1973, s. 32.

²³ Sedisvakance = „období, kdy je uprázdněný církevní úřad“. *Pojem sedisvakance*. ABZ.cz slovník cizích slov. Online: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sedisvakance> [cit. 25. 4. 2026].; ŽOUŽELKA, Z.: *500. výročí narození Antonína Brusa*, s. 41.

²⁴ KETTNER, Jiří: *Dějiny pražské arcidiecéze v datech*. Praha 1993, s. 237.

²⁵ SKÝBOVÁ, Anna – KAVKA, František: *Husitský epilog na koncilu tridentském a původní koncepce habsburské rekatolizace Čech. Počátky obnoveného pražského arcibiskupství 1561-1580*. Praha 1969, s. 37. Online: <https://ndk.cz/view/uuid:439d4370-08a7-11e7-8f44-005056827e52?page=uuid:73756ff0-3007-11e7-a77b-001018b5eb5c> [cit. 24. 2. 2026], k obnově více viz tamtéž, s. 35–55.

jeho skutků. S císařem Ferdinandem I. kupříkladu Brus podpořil povolení přijímání podobojí v českých zemích. Během jeho úřadování se na českém trůně vystřídal celkově tři králové, z toho dva sám korunoval – v roce 1562 korunoval Maxmiliána II. a v roce 1575 pak Rudolfa II.²⁶ Tento akt bezpochyby patří mezi jeho velmi významné skutky.

Od počátku roku 1562 (tedy již několik měsíců po zvolení arcibiskupem) se Brus účastnil tridentského koncilu. O průběhu v Tridentu odesílal mnoho dopisů, jedním z nich byl například dopis z 10. února 1562, kde podává zprávu o svém příjezdu.²⁷ Dále podporoval jezuity, podílel se na obnově zničených církevních institucí po husitské revoluci nebo se snažil o vyjmutí některých jmen ze seznamu zakázaných knih (např. tvorby Erasma Rotterdamského).²⁸

Brusovy vazby na Mohelnici v období, kdy byl pražský arcibiskup, můžeme sledovat například pomocí již zmíněných dopisů, které v této době odesílal. Samuel Steinherz na počátku 20. století tyto dopisy sesbíral a vytvořil z nich edici, která vyšla v roce 1907. V rámci této edice se mi nepodařilo najít žádný, který by byl adresován přímo někomu do Mohelnice ani jeho rodině. Město zde figuruje spíše v úvodní kapitole, kde autor shrnuje život Antonína Bruse. Pouze ve dvou dopisech se Brus zmiňuje o svém bratrovi Jakubovi. Jediná souvislost s Mohelnicí je v dopisech tedy pouze jeho prostřednictvím. V jednom z nich například píše svému známému do Benátek a žádá ho o pomoc pro svého bratra. Jakub Brus se totiž chystal do Benátek, ale sám se tam nevyznal a potřeboval někoho, kdo by mu po celou dobu jeho pobytu pomáhal.²⁹

Co se týče samotných zásluh přímo pro město, najdeme jich u Bruse povícero. Antonín Brus během svého působení jako pražský arcibiskup údajně město vícekrát navštívil. Konkrétní zmínka o jeho návštěvě je například v knize Klementa Borového v únoru 1567. V návaznosti na tento pobyt ve městě se pak 11. února přimluvil u císaře Maxmiliána kvůli mýtnému za most. Toto mýtné totiž do té doby nepřináleželo přímo městu, i když most muselo samo na své náklady spravovat. Antonínu Brusovi se podařilo získat mýtné do správy Mohelnice, čímž město finančně podpořil. Další finanční pomoc

²⁶ ŽOUŽELKA, Z.: 500. výročí narození Antonína Brusa, s. 41.

²⁷ STEINHERZ, Samuel (ed.): *Briefe des Prager Erzbischofs Anton Brus von Müglitz 1562–1563*. Prag 1907, s. 24–26. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:598143e0-a96b-11ea-8bdc-005056827e51?page=uuid:a26ac79c-53d0-4a2d-9716-6e4fe9ba923d> [cit. 24. 2. 2026]

²⁸ SKÝBOVÁ, A.: *Knihovna arcibiskupa*, s. 244–246.; ŽOUŽELKA, Z.: 500. výročí narození Antonína Brusa, s. 41.

²⁹ STEINHERZ, S. (ed.): *Briefe des Prager Erzbischofs*, s. 5–16, 83. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:598143e0-a96b-11ea-8bdc-005056827e51?page=uuid:a26ac79c-53d0-4a2d-9716-6e4fe9ba923d> [cit. 24. 2. 2026]

od Bruse přišla v roce 1579, kdy za obec zaplatil tisíc stříbrných tolarů, což město dlužilo olomouckému biskupství. Brus se snažil i o podporu duchovní sféry v Mohelnici. Olomouckému biskupovi tak doporučoval kandidáty na mohelnické faráře (například v roce 1569).³⁰

Nejen Brus, ale i ostatní členové jeho rodiny podporovali své rodné město. Jeho bratr Jakub Brus ve městě nechal v roce 1564 postavit budovu (ovšem ne sám, ale také díky financím od svého bratra Antonína Bruse, takže se dům dá považovat rovněž částečně za jeho dílo), v níž poté od roku 1631 sídlila městská správa a která stojí v Mohelnici dodnes (ovšem již ne v původní podobě, protože v roce 1923 prošla rekonstrukcí)³¹ jako městská radnice. Vzhled domu měl být honosný jako „zámeček“. Také Eduard Teichmann ho popisuje jako „Bürgerhaus auf Art eines Schlosses“,³² tedy jako „měšťanský dům na styl zámku“. Antonín Brus se pak v tomto domě údajně zdržoval při svých návštěvách ve městě,³³ což podporuje již zmíněný fakt, že Brus ve městě často pobýval.

Nejmarkantnějším Brusovým dílem pro město byla výstavba kostela sv. Stanislava, který ve městě stojí dodnes. Jeho stavba byla zahájena v roce 1577, jelikož původní prostory místního hřbitova městu již nestačily, a měl tedy sloužit jako nový hřbitovní kostel. Dokončení stavby se ovšem Antonín Brus nedožil, neboť zemřel v srpnu roku 1580 a byl pohřben v katedrále svatého Víta. Dostavby kostela se tak musel ujmout a dofinancovat někdo jiný. Chopil se jí nově zvolený pražský arcibiskup, který byl stejně jako Brus rodákem z Mohelnice – Martin Medek³⁴ (viz kapitola 2.2).

2.2 Život Martina Medka a jeho vliv na Mohelnici

Martin Medek se narodil roku 1538 v Mohelnici³⁵ (den ani měsíc na rozdíl od Antonína Bruse, u kterého známe přesné datum i přesné místo narození, žádné zdroje neuvádí). Podle Eduarda Teichmanna pocházel Martin Medek z velmi chudé rodiny. To ovšem podle Františka Spurného není pravda a píše, že se Medek narodil v „zámožné měšťanské rodině, takže pozdější vyprávění, že pocházel z chudé rodiny a nestyděl se prý

³⁰ BOROVÝ, K.: *Antonín Brus z Mohelnice*, s. 81–82.; SPURNÝ, F.: *Stručné dějiny Mohelnice*, s. 33, 35.

³¹ ŠTIPL, Ctirad: *Z kroniky města Mohelnice*. Mohelnice 2003, s. 16.

³² TEICHMANN, Eduard: *Geschichte der Stadt Müglitz bis zur Heimkehr ins Reich*. Olmütz 1942, s. 69.

³³ SPURNÝ, F.: *Stručné dějiny Mohelnice*, s. 33.

³⁴ ŠTIPL, C.: *Z kroniky města Mohelnice*, s. 19.; ŽOUŽELKA, Z.: *500. výročí narození Antonína Brusa*, s. 41.

³⁵ KETTNER, J.: *Dějiny pražské arcidiecéze*, s. 208.

za svůj nízký původ, je spíš legendou než skutečností“.³⁶ Ostatní autoři se k původu Medka nijak nevyjadřují. Studia podstoupil v Olomouci a stejně jako Brus byl členem řádu křížovníků s červenou hvězdou. Je otázkou, z jakého důvodu se do řádu přidal. Jestli kvůli Brusovi, který pocházel ze stejného města, nebo z jiného, nám neznámého důvodu. V době Brusova působení jako pražský arcibiskup s ním Medek pracoval jako jeho dvorní kaplan. Nějakou dobu byl i farářem ve svém rodném městě, poté odešel jako kanovník a děkan do Brna. Po smrti Antonína Bruse v roce 1580 byl Martin Medek zvolen nejprve velmistrem řádu křížovníků s červenou hvězdou, od roku 1581 byl i pražským arcibiskupem.³⁷ Medek tak navázal v obou funkcích na svého předchůdce, přičemž tedy dva arcibiskupové po sobě pocházeli ze stejného města.

Je zajímavé sledovat provázanost pražského arcibiskupa s velmistrem řádu křížovníků s červenou hvězdou. Rudolf II. údajně neměl být spokojen s tím, že Martina Medka zvolili za velmistra řádu takto rychle, neboť jak uvádí i Klement Borový, Brus zastával funkci velmistra řádu souběžně s úřadem pražského arcibiskupa. Kvůli němu tedy vznikla jistá spojitost mezi těmito dvěma posty a dalo se očekávat, že nový arcibiskup bude znovu zastávat obě funkce jako arcibiskup předchozí.³⁸ Spojení funkcí pražského arcibiskupa a velmistra řádu křížovníků s červenou hvězdou pokračuje dále i po Martinu Medkovi. Dá se tedy říct, že jakási souvislost mezi nimi po určitou dobu opravdu byla. Zbyněk Berka z Dubé, který se stal pražským arcibiskupem po Martinu Medkovi, totiž před jmenováním pražským arcibiskupem stejně jako Medek první zastával funkci velmistra řádu křížovníků (od roku 1590, arcibiskupem byl až od roku 1592). Obdobnou situaci najdeme i u dalšího arcibiskupa, Karla hraběte z Lamberka, který také zastával oba úřady.³⁹

Co se týče zásluh Martina Medka, pokoušel se již od listopadu 1582 podle nařízení papeže o zavedení nového kalendáře, a to kalendáře gregoriánského. Lidé ho ovšem nejdřív nechtěli přijmout. Prosadit ho se nakonec podařilo až během roku 1584 (v Čechách již v lednu, na Moravě v říjnu).⁴⁰

³⁶ SPURNÝ, F.: *Stručné dějiny Mohelnice*, s. 33.; TEICHMANN, E.: *Geschichte der Stadt Müglitz*, s. 93.

³⁷ BOROŮVÝ, K.: *Martin Medek*, s. 1–2.

³⁸ Tamtéž, s. 2.; PALMITESSA, James R.: *The Archbishops of Prague in Urban Struggles of the Confessional Age, 1561-1612*. In: *The Bohemian Reformation and Religious Practice*. 4. díl, Praha 2002, s. 267.

³⁹ KETTNER, J.: *Dějiny pražské arcidiecéze*, s. 172, 200.

⁴⁰ BUBEN, Milan: *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Praha 2020, s. 224.

Martin Medek po svém zvolení pražským arcibiskupem podobně jako Antonín Brus své rodné město podporoval. Jedním z očekávaných důvodů, proč se do Mohelnice vracel, byla jeho rodina, kterou finančně i majetně zaopatřoval.⁴¹ Nepomáhal zde jen své rodině, ale chtěl podporovat i zbytek obyvatel města. Po smrti Antonína Bruse převzal dohled nad stavbou kostela sv. Stanislava (viz kapitola 2.1) a stejně jako Brus ji financoval. Několik let po smrti Bruse tak byla stavba zdárně dovedena ke konci. Kostel sv. Stanislava byl dokončen v roce 1584. 29. dubna téhož roku byl poté vysvěcen olomouckým biskupem. Hřbitov u kostela byl však zpřístupněn až v roce 1607, tedy několik let po Medkově smrti.⁴²

Další, dá se říct nejvýznamnější Medkovou zásluhou pro město byla výstavba špitálu. Pro označení této zásluhy jako nejvýznamnější pro město nahrává i fakt, že Klement Borový ve své knize, kde sepisuje Medkův životopis, této události věnuje samostatnou kapitolu – můžeme tedy tvrdit, že podle Borového byl čin velmi důležitý. Jednalo se o zařízení pro chudé, které postavil Medkův švagr Štěpán Vondra. Špitál se nacházel na mnoha pozemcích, které Medek odkoupil, a poté celou výstavbu financoval z vlastních peněz. Stavbu se podařilo dokončit na konci roku 1589 a 29. prosince Medek podepsal „nadací listinu“, ve které mohelnickému purkmistrovi vysvětluje, proč nechal špitál zhotovit. Listina byla poslední věcí, kterou Medek za svého života stihl udělat. Hned další den měl totiž údajně onemocnět a čas do své smrti strávit jen na lůžku. Martin Medek zemřel 2. února 1590 a je pohřben na stejném místě jako jeho předchůdce Antonín Brus – v katedrále sv. Víta.⁴³

⁴¹ BOROVÝ, K.: *Martin Medek*, s. 159–160.

⁴² SPURNÝ, F.: *Stručné dějiny Mohelnice*, s. 33.

⁴³ BOROVÝ, K.: *Martin Medek*, s. 159–161.; KETTNER, J.: *Dějiny pražské arcidiecéze*, s. 208.; SPURNÝ, F.: *Stručné dějiny Mohelnice*, s. 34

3. Vzpomínání na Antonína Bruse a Martina Medka v pozdějších dějinách

Antonín Brus i Martin Medek se zapsali do církevních dějin jako pražští arcibiskupové a vzhledem k jejich působení v rodném městě během svých životů se nepochybně zapsali i do jeho dějin. V této a následující kapitole se tedy budu věnovat recepci jejich osobností v obecních kronikách Mohelnice a v Mohelnici samotné v modernějších dějinách, a to konkrétně od poslední třetiny 19. století až dodnes. Před tím je ovšem nutné shrnout paměť v historiografii a kdy se vyskytl první zájem o jejich osobnosti.

3.1 Paměť v historiografii, první zájem o osobnosti arcibiskupů

Zájem o dva pražské arcibiskupy pocházející z Mohelnice se dá sledovat z více různých úhlů. Pro větší přehlednost kapitoly rozdělím tento zájem do tří proudů – katolický, uměnovědný a regionální.

První proud zájmu pochází ze strany katolické církve. Antonín Brus byl pro církev velice významný, neboť obsadil arcibiskupský stolec po dlouhé době sedisvakance (viz podkapitola 2.1). Pozornost životům obou arcibiskupů začíná církev věnovat v průběhu 19. století, respektive v jeho druhé polovině. Z tohoto období pochází dvě díla od Klementa Borového, v nichž sepisuje životopisy obou arcibiskupů.

Klement Borový v předmluvě svého díla o Antonínu Brusovi jasně vymezuje důvody vzniku knihy. V roce 1870 se totiž na „Karolo-Ferdinandejské“ univerzitě rozhodlo, že k výročí vzniku pražského biskupství by měla být sepsána monografie věnující se životu (nejen) Antonína Bruse – „prvního arcibiskupa po obnovení stolice arcibiskupské v Praze“. Borový se tedy práce ujal a v roce 1873, tedy 900 let od založení biskupství v Praze, vyšla jeho kniha *Antonín Brus z Mohelnice, arcibiskup pražský, historicko-kritický životopis*. V předmluvě rovněž vyjadřuje své přání, aby se věnovalo více prostoru církevní historii, protože má dojem, že doteď zájem o ni zůstal „ladem ležící“. ⁴⁴ Není tedy divu, že Klement Borový nezůstal jen u jedné monografie s církevní tematikou. O čtyři roky později, tedy v roce 1877, vychází kniha, v níž opět shrnuje životopis jednoho z pražských arcibiskupů, a to Brusova nástupce Martina Medka. Sám v předmluvě tvrdí, že do období jeho působení „nespadají události tak závažné, jak jsme v životopise Antonína Brusa seznali“. ⁴⁵ Toto tvrzení pak podpoří i fakt, že Martinu

⁴⁴ BOROVÝ, K.: *Antonín Brus z Mohelnice*, nepag.

⁴⁵ BOROVÝ, K.: *Martin Medek*, nepag.

Medkovi se v porovnání s Antonínem Brusem věnuje menší počet historiků a je o něm známo méně věcí (včetně měsíce narození, viz podkapitola 2.2). Knihy Klementa Borového o Brusovi a Medkovi však v některých ohledech nepůsobí zcela objektivně. V mnoha částech spíše jen vyzdvihuje jejich osobnosti a skutky.

K jubilejnímu výročí, které pražské biskupství v roce 1873 slavilo, nevyšlo jen dílo Klementa Borového. Ve stejném roce byla publikována kniha od Antona Frinda *Die Geschichte der Bischöfe und Erzbischöfe von Prag zur neunhundertjährigen Jubelfeier der Errichtung des Prager Bisthums verfasst und dem Liebesfonde zur Unterstützung bedürftiger Priester gewidmet* (Dějiny pražských biskupů a arcibiskupů sepsány k 900. jubilejním oslavám založení pražského biskupství a věnováno fondu na podporu kněžím v nouzi). Z názvu tedy jasně vyplývá, že Frind vydal knihu ze stejného důvodu, jako vyšel i životopis Bruse od Borového. Tuto skutečnost potvrzuje i ve své předmluvě, kde píše, že vydáním této knihy chce podpořit oslavy jubilea. Antonínu Brusovi a Martinu Medkovi věnuje úvodní dvě podkapitoly v kapitole *Arcibiskupové od obnovení arcibiskupského stolce do protireformací*.⁴⁶

Klement Borový a Anton Frind byli oba spjati přímo s katolickou církví. Klement Borový byl kněz a církevní pedagog, Anton Frind litoměřický biskup a církevní historik.⁴⁷ Proto také není divu, že na obě díla musíme nazírat s odstupem, protože autoři k osobnostem arcibiskupů přistupovali spíše nekriticky. Mezi autory spojené přímo s církví by mohl patřit ještě František Tischer, který byl knížecí arcibiskupský konsistorní archivář a jemuž byl roku 1905 v Listech filologických otisknut článek *Příspěvek k dějinám censury za arcibiskupa Antonína Brusa*. V něm popisuje především práva knihtiskařů a Brusovy pravomoci jim do tisku zasahovat.⁴⁸

⁴⁶ FRIND, Anton: *Die Geschichte der Bischöfe und Erzbischöfe von Prag zur neunhundertjährigen Jubelfeier der Errichtung des Prager Bisthums verfasst und dem Liebesfonde zur Unterstützung bedürftiger Priester gewidmet*. Prag 1873. Online:

<https://www.digitalniknihovna.cz/mlp/view/uuid:912850a0-00b2-11dd-beca-000d606f5dc6?page=uuid:cb2bc8c0-0497-11dd-960e-000d606f5dc6> [cit. 10. 3. 2026].

⁴⁷ BOROVÝ Klement 1838–1897. Biografický slovník českých zemí. Online: https://biography.hiu.cas.cz/wiki/BOROV%C3%9D_Klement_1838%E2%80%931897 [cit. 20. 3. 2026].; FRIND Antonín Ludvík 1823–1881. Biografický slovník českých zemí. Online: https://biography.hiu.cas.cz/wiki/FRIND_Anton%C3%ADn_Ludv%C3%ADk_1823%E2%80%931881 [cit. 20. 3. 2026].

⁴⁸ TISCHER, František: *Příspěvek k dějinám censury za arcibiskupa Antonína Brusa*. Listy filologické = Folia Philologica. Časopis pro klasická, středověká a neolatiná studia, založený r. 1874, 32, 1905, s. 258–271. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:0119001b-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c> [cit. 11. 4. 2026].

Další autoři, které do katolického proudu zařadím, již většinou nejsou takto přímo spojeni s církví. Všechna tato díla ovšem vyšla v Praze a zabývají se dějinami arcibiskupství nebo arcibiskupy, proto mi přišlo vhodné začlenit je do této kategorie.

Josef Jireček ve svém článku *Doplňky k životopisu Pražského arcibiskupa, Antonína z Mohelnice* z roku 1883 navázal na dílo od Klementa Borového. V úvodu článku hodnotí dílo Borového jako „výtečnou monografii“, ke které se chystá připojit pouze několik drobností. Článek tedy není nijak dlouhý, Jireček zde shrnuje vývoj arcibiskupova příjmení, protože se ve většině pramenů uvádělo jen Antonín z Mohelnice. Tvary jeho příjmení se tak různí, někde v textu stálo Preis, Prus, Brus a jinde Bruss. Poté se krátce věnuje jeho rodině v Mohelnici.⁴⁹

Na konci 19. století se Antonínu Brusovi věnoval ještě Josef Cvrček. V roce 1896 vyšel v Českém časopisu historickém jeho článek právě o tomto arcibiskupovi. Cvrček shrnuje Brusův život a zabývá se jeho rodinou.⁵⁰ V roce 1907 pak Samuel Steinherz spojil do edice dochované dopisy, které napsal Antonín Brus.⁵¹ Edici dopisů od druhého z arcibiskupů se mi najít nepodařilo. Existuje pouze článek, v němž Jaroslav Douša transkriboval dopis Martina Medka městské radě do Plzně. Tento článek však pochází až z roku 1995.⁵²

V roce 1910 sepsal Alois Kröb článek *Die Unterwerfung des utraquistischen Administrators Heinrich Dworský (Curius) von Helfenberg unter den katholischen Erzbischof Anton Brus im Jahre 1572* (podřízení utrakvistického administrátora Heinricha Dworského z Helfenbergu katolickému arcibiskupovi Antonu Brusovi v roce 1572), kde se zabývá vztahy katolické a utrakvistické církve během působení pražského arcibiskupa Antonína Bruse. Na úplném konci článku se objevuje i Martin Medek, ovšem jen v poslední větě při zmínce o smrti Heinricha Dworského.⁵³

⁴⁹ JIREČEK, Josef: *Doplňky k životopisu Pražského arcibiskupa, Antonína z Mohelnice*. Časopis Musea království Českého 57, 1883, s. 603–605.

⁵⁰ CVRČEK, Josef: *Antonín Brus z Mohelnice. Nové příspěvky k životopisu jeho*. Český časopis historický II, 1896, s. 30–39. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:9eae60c3-45b9-11e1-1418-001143e3f55c?page=uuid:9eae60c3-45b9-11e1-1418-001143e3f55c> [cit. 15. 3. 2026].

⁵¹ STEINHERZ, S. (ed.): *Briefe des Prager Erzbischofs*. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:598143e0-a96b-11ea-8bdc-005056827e51?page=uuid:a26ac79c-53d0-4a2d-9716-6e4fe9ba923d> [cit. 15. 3. 2026].

⁵² DOUŠA, Jaroslav: *Dopis pražského arcibiskupa z roku 1589 plzeňské městské radě*. Minulostí Západočeského kraje 30, 1995, s. 185–187.

⁵³ KRÖB, Alois: *Die Unterwerfung des utraquistischen Administrators Heinrich Dworský (Curius) von Helfenberg unter den katholischen Erzbischof Anton Brus im Jahre 1572*. Zeitschrift für katholische Theologie, 1910, s. 702–712.

Anna Skýbová se Antonínu Brusovi věnuje ve více pracích. Brus se v její tvorbě objevuje už od roku 1966, kdy vyšel článek *Obnovení pražského arcibiskupství v letech 1561–1562 a jeho vztah k pražské univerzitě*. Dále bychom arcibiskupa našli v jedné kapitole z knihy *Husitský epilog na koncilu tridentském a původní koncepcie habsburské rekatolizace Čech* (knihu napsala spolu s Františkem Kavkou v roce 1969). V knize *Knihovna arcibiskupa Antonína Bruse z Mohelnice*, kde se však zabývá i jeho životem, ne jen jeho sbírkou knih. V roce 1978 pak Brusovi věnuje pozornost znovu, a to v článku o zachování nejstaršího opisu Žižkova vojenského řádu, neboť Brus jako arcibiskup nejspíš opis zadal ke zpracování.⁵⁴

Obnovení pražského arcibiskupství, a tedy i Antonínu Brusovi, je věnována část práce *Pražské arcibiskupství 1344–1994, sborník statí o jeho působení a významu v české zemi* od Zdeňky Kokoškové a kolektivu z roku 1994.⁵⁵ Obnova arcibiskupství hraje velkou roli i pro knihu Jindry Jarošové z roku 1970 *Knihy světců obnoveného pražského arcibiskupství z druhé poloviny 16. století*, v níž se zabývá „světicí politikou Brusova pražského arcibiskupství“.⁵⁶

Oba arcibiskupové se pak také nachází v souhrnných knihách o biskupech a arcibiskupech, jako jsou například *Dějiny pražské arcidiecéze v datech* od Jiřího Kettnera z roku 1993, kde je věnován prostor životu nejen pražských biskupů/arcibiskupů.⁵⁷ Další publikací je *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů* od Milana Bubna z roku 2000, ve které mají Brus s Medkem také svůj medailonek.⁵⁸

Článek *Náhrobky bratří Medků* od Ivana P. Muchky by šel zařadit i do uměnovědného proudu, neboť se celý sborník zabývá sepulkrální architekturou,

⁵⁴ SKÝBOVÁ, Anna: *Brus z Mohelnice. Vznik a zachování nejstaršího opisu Žižkova vojenského řádu*. In: In memoriam Zdeňka Fialy z pomocných věd historických. Praha 1978, s. 141–169.; SKÝBOVÁ, A. – KAVKA, F.: *Husitský epilog*. Online: <https://ndk.cz/view/uuid:439d4370-08a7-11e7-8f44-005056827e52?page=uuid:73756ff0-3007-11e7-a77b-001018b5eb5c> [cit. 15. 3. 2026].; SKÝBOVÁ, A.: *Knihovna arcibiskupa*, s. 241–256.; SKÝBOVÁ, Anna: *Obnovení pražského arcibiskupství v letech 1561–1562 a jeho vztah k pražské univerzitě*. Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragenses. Příspěvky k dějinám Univerzity Karlovy 7, 1966, s. 62–72. Online: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/AUC-HUCP_07_1_1966.pdf [cit. 15. 3. 2026].

⁵⁵ KOKOŠKOVÁ, Zdeňka a kol.: *Pražské arcibiskupství 1344–1994. Sborník statí o jeho působení a významu v české zemi*. Praha 1994.

⁵⁶ JAROŠOVÁ, Jindra: *Knihy světců pražského arcibiskupství z druhé poloviny 16. století*. Praha 1970.

⁵⁷ KETTNER, J.: *Dějiny pražské arcidiecéze*.

⁵⁸ BUBEN, M.: *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*, s. 39–42, 223–225.

vzhledem k tématu samotného článku ho však zmíním již tady. Věnuje se totiž především náhrobku pražského arcibiskupa Martina Medka, přičemž se krátce zaobírá i jeho životem. Objevuje se zde i informace o náhrobku jeho bratra Petra Medka a Antonína Bruse, které Medek nechal zhotovit.⁵⁹

Osoba Antonína Bruse se vyskytuje i v článku *Lobkowiczové a františkáni v Kadani za časů evropských reformací a konfesionalizace* od Petra Hlaváčka, ovšem není zde jako hlavní zkoumaná osobnost, jak je z názvu patrné. Brus se zde objevuje proto, že zasáhl do sporu o klášter. V článku tedy nejde přímo o zájem o jeho osobnost, ovšem ukazuje, jak během svého úřadování jako arcibiskup ovlivňoval různé události.⁶⁰

Jména Antonína Bruse a Martina Medka se mohou objevovat i v literatuře uměnovědné. Vzhledem k tomu, že se podíleli na stavbě kostela v Mohelnici, se dá předpokládat, že budou i v knihách o historické architektuře. Kostel byl původně postaven v renesančním slohu, ovšem poté v následujícím století barokně přestavěn.⁶¹ Proto jsem hledala zmínky v literatuře jak o renesanci, tak o baroku. Jednu publikaci sem nezařadím a zmíním ji až v následující kategorii, neboť vyšla v Mohelnici, proto lépe zapadá do regionálního proudu.

V knize *Umělecké památky Moravy a Slezska* z roku 1999, kde se kostelu sv. Stanislava věnuje část kapitoly o Mohelnici, bychom jména arcibiskupů ale nenašli. Je zde shrnut vývoj kostela i vznik, ale objednavatelé stavby se v textu neuvádí.⁶²

Dějiny umění v českých zemích 800–2000 z roku 2017, které editovali Tat'ána Petrasová a Rostislav Švácha (ovšem podílelo se na ní velké množství autorů – například Ivo Hlobil), už oba arcibiskupy jmenují. Je jim ovšem věnována velmi malá pozornost, a ne v souvislosti s kostelem, ale obecně s architekturou církve.⁶³

Nakonec jsem tedy zmínky o arcibiskupech, popřípadě o kostelu sv. Stanislava našla jen v obecných pracích, které se zabývají vždy delším časovým obdobím. Jediné, kde se arcibiskupové objevují (a je to dílo zároveň spojené s architekturou), je článek

⁵⁹ MUCHKA, Ivan P.: *Náhrobky bratří Medků*. In: ROHÁČEK, Jiří (ed.): *Epigraphica & Sepulcralia*. Sborník příspěvků ze zasedání k problematice sepulkrálních památek, pořádaných Ústavem dějin umění AV ČR v letech 2006–2007. Praha 2009, s. 127–134.

⁶⁰ HLAVÁČEK, Petr: *Lobkowiczové a františkáni v Kadani za časů evropských reformací a konfesionalizace*. In: *Proměny františkánské tradice. Od teologie a filosofie ke kultuře a umění*. Praha 2019, s. 296–318.

⁶¹ ŠTIPL, C.: *Z kroniky města Mohelnice*, s. 19.

⁶² SAMEK, Bohumil: *Umělecké památky Moravy a Slezska*. 2. díl J/N. Praha 1999, s. 548–549.

⁶³ PETRASOVÁ, Tat'ána – ŠVÁCHA, Rostislav (eds.): *Dějiny umění v českých zemích 800–2000*. Řevnice 2017, s. 115.

Arcibiskupský palác: účelnost a styl od Jiřího Kropáčka. Tento článek částečně spadá i do předchozí kategorie, neboť se krátce zmiňuje o obnovení pražského arcibiskupství. Více prostoru však věnuje vývoji paláce, který od tohoto obnovení sloužil jako arcibiskupský, proto jsem článek zařadila do proudu uměnovědného. Vývoj paláce autor rozdělil na tři etapy, z nichž nejobsáhlejší je první část, v níž je hlavní osobností Antonín Brus.⁶⁴

Vzhledem k významnosti obou arcibiskupů pro Mohelnici (viz kapitola 1) není divu, že se zájem o ně u místních lidí objevuje i v pozdějších letech. Dalším proudem, kterému se nyní budu věnovat, je tedy proud regionální.

První zdůraznění jejich osobností nalezneme v díle od Eduarda Teichmanna, který po určitou dobu rovněž sepisoval mohelnickou kroniku. V roce 1942 vydal knihu s názvem *Geschichte der Stadt Müglitz bis zur Heimkehr ins Reich* (Dějiny města Mohelnice do návratu do Říše). V této knize se Brus i Medek několikrát objevují, například při zmínce o stavbách Mohelnice (o kostelu sv. Stanislava). Prostor jim autor věnuje i v podkapitole „berühmte Persönlichkeiten“ (slavné osobnosti).⁶⁵

Antonín Brus i Martin Medek se pak objevují v knihách, které stejně jako monografie od Eduarda Teichmanna shrnují dějiny města. Prostor jim je věnovaný v kapitole *Stručné dějiny Mohelnice, od založení do osvobození v roce 1945* od Františka Spurného, jež se nachází v knize *Mohelnice včera a dnes* z roku 1973 vydané k 700. výročí města.⁶⁶ Ctirad Štipl, který byl stejně jako Eduard Teichmann kronikář Mohelnice, sepsal a vydal publikaci *Z kroniky města Mohelnice*. V díle je shrnuta historie města a část se věnuje i významným rodákům, mezi které zařadil právě i Antonína Bruse a Martina Medka.⁶⁷

Jak jsem zmínila u uměnovědného proudu, i v regionálním můžeme najít knihy o architektuře. Již zmíněný Ctirad Štipl totiž vydal publikaci *Mohelnice, nemovité památky města a integrovaných obcí*, v níž je kostel sv. Stanislava zmíněn a u něj je jmenován i Antonín Brus. U mohelnické radnice však jeho jméno (ani jméno jeho bratra) nefiguruje.⁶⁸

⁶⁴ KROPÁČEK, Jiří: *Arcibiskupský palác. Účelnost a styl*. In: *Život pražských paláců. Šlechtické paláce jako součást městského organismu od středověku na práh moderní doby*. Praha 2009, s. 143–158.

⁶⁵ TEICHMANN, E.: *Geschichte der Stadt Müglitz*, s. 68, 92–93.

⁶⁶ SPURNÝ, F.: *Stručné dějiny Mohelnice*, s. 15–107.

⁶⁷ ŠTIPL, C.: *Z kroniky města Mohelnice*, s. 19.

⁶⁸ ŠTIPL, Ctirad: *Mohelnice. Nemovité památky města a integrovaných obcí*. Mohelnice 2006, s. 6, 11.

Všechna tato díla ovšem obsahují Bruse i Medka pouze jako jednu část většího celku. V roce 2018 vyšel článek, který se věnuje pouze životu Antonína Bruse, a to z důvodu kulatého výročí od jeho narození. *500. výročí narození Antonína Brusa* napsal Zbyněk Žouželka, jenž je vedoucí mohelnického muzea.⁶⁹

První zájem o Bruse či Medka se tedy objevuje ke konci 19. století, ale většina pochází z druhé poloviny 20. století. V pracích ze století 21. se objevují také, ale spíše nahodile, když se historikové zabývají jen určitým jevem – jako například vývoj arcibiskupského paláce nebo náhrobek Martina Medka. V této době je zájem také v regionálním proudu, a to například v rámci oslav kulatého výročí. Mnohem více prostoru se v bádání věnuje staršímu z arcibiskupů. Některé z publikací se zabývají oběma, ovšem když ze všech uvedených porovnáme počet, které zmiňují jen Bruse a jen Medka, je tam vidět jasný nepoměr. Důvod asi přesně určit nedokážu, ale jeden z nich by mohl být, že Antonín Brus byl z určitého pohledu významnější, protože to byl první arcibiskup po dlouhé době a zároveň jím byl delší dobu než Martin Medek, jenž byl na tomto postě pouze deset let.

3.2 Antonín Brus a Martin Medek v obecních kronikách

Zmínky o Antonínu Brusovi a Martinu Medkovi v obecních kronikách Mohelnice by se daly rozdělit na dvě části. První, kdy se Brus s Medkem objevují v kapitolách o historii, když se kronikář vrací k veškerým dějinám města. Druhá, kdy se v rámci zápisů soudobých dějin mohou vyskytovat v rámci oslav různých významných výročí. Ovšem ne ve všech kronikách lze nalézt kapitoly o historii města, někteří kronikáři zapisovali jen soudobé dějiny a do historie se nevraceli. V těchto kronikách budu tedy hledat pouze druhou jmenovanou část.

Některé z kronik, kterým se budu věnovat, jsou psány německy. Jedná se o nejstarší kroniky, a to z let 1883–1926 a 1927–1944.⁷⁰ V této době totiž Mohelnice byla většinově německé město a užívalo se tedy spíše její označení Müglitz. Tento tvar můžeme ostatně vidět i v názvu německy psané knihy od Eduarda Teichmanna (který byl zároveň i mohelnickým kronikářem) – *Geschichte der Stadt Müglitz bis zur Heimkehr ins Reich*. Převaha Němců v Mohelnici skončila až po druhé světové válce, kdy došlo k jejich

⁶⁹ ŽOUŽELKA, Z.: *500. výročí narození Antonína Brusa*, s. 41.

⁷⁰ Kronice 1883–1926 a částečně i 1927–1944 jsem se věnovala i v seminární práci z dějin 19. století KHI/XSP3.

odsunu.⁷¹ Od této doby jsou všechny mohelnické kroniky již psány česky. V první v pořadí, tedy od roku 1948, je patrné protiněmecké zabarvení, k tomu však uvedu více u rozboru samotné kroniky.

První obecní kronika města je psaná německy a zaznamenává období let 1883–1926. Jejím autory jsou do konce roku 1920 Emil Rößler, po něm Johann Doczkal a poslední část (od 16. října 1926, tedy jen úplný závěr kroniky) sepsal Eduard Teichmann. Tato kronika nijak nezaznamenává dějiny města, proto se v ní zaměřím na hledání výročí.⁷²

Vzhledem k rozptylu let se nabízí výročí hledat v roce 1884 (od dokončení stavby kostela), 1890 (od smrti Martina Medka), popřípadě v roce 1918 (od narození Antonína Bruse). Ani jedno z nich se však v kronice nenachází. Figuruje zde na více místech jenom druhý mohelnický kostel, který v té době procházel přestavbou. Je zde označován jako „Stadtkirche“,⁷³ ale vzhledem k tomu, že kostel sv. Stanislava byl hřbitovním kostelem, mělo by se spíše jednat právě o druhý mohelnický kostel – sv. Tomáše z Canterbury. V roce 1918 se tematizují spíše soudobé události jako vznik Československé republiky, takže je pochopitelné, že výročí narození Bruse zmíněno není. Nemůžu ovšem generalizovat, že by v kronice žádná výročí nebyla. Jedním z nich je například z roku 1924, kdy uplynulo 500 let od napadení a vypálení města husity, nebo je tu v roce 1925 zmíněno výročí 240 let od procesu a upálení Kryštofa Aloise Lautnera.⁷⁴

V tomto období také došlo k rekonstrukci městské radnice, jejíž budovu nejdříve nechal postavit Jakub Brus s finanční podporou svého bratra Antonína. I když je zde napsáno, že se na rekonstrukci podílel „akad. Bildhauer Russ“ (akademický sochař Russ) nebo Johann Rittner, o tom, kdo původní objekt nechal postavit, však v kronice není ani zmínka.⁷⁵

⁷¹ BARTOŠ, Josef (ed.): *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, sv. 4. Okresy Šumperk, Zábřeh, Rýmařov. Ostrava 1974, s. 187–189. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:66f7e9c0-e6c1-11e8-8d10-5ef3fc9ae867?page=uuid:526265f0-ef07-11e8-9210-5ef3fc9bb22f> [cit. 20. 3. 2026].

⁷² Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 173, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1883–1926, s. 1. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/05e36d5ea25e460a98297e3f6168aa7f> [cit. 22. 3. 2026].

⁷³ Tamtéž, s. 24. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/05e36d5ea25e460a98297e3f6168aa7f> [cit. 20. 3. 2026]

⁷⁴ Tamtéž, s. 230, 243. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/05e36d5ea25e460a98297e3f6168aa7f> [cit. 20. 3. 2026].

⁷⁵ Tamtéž, s. 198, 209–210. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/05e36d5ea25e460a98297e3f6168aa7f> [cit. 23. 4. 2026].

Stejně tak nelze říct, že Antonín Brus a Martin Medek nebyli tématem pro 19. století, jak jsem ukázala výše v kapitole 3.1. Sice se k nim nijak nevrací v jejich rodném městě, zato v Praze jim věnují prostoru dostatek. Práci o arcibiskupech napsal například Klement Borový, Anton Frind nebo Josef Jireček.⁷⁶ Je patrné, že na konci 19. století byli oba arcibiskupové z Mohelnice předmětem zájmu spíše u církevních kruhů a v samotné Mohelnici se jimi nikdo moc nezabýval. Takto to platí až do roku 1927, kdy kronikář Eduard Teichmann začíná se soupisem nové kroniky, v níž už se oba arcibiskupové objevují.

Obecní kronika, již sepsal Eduard Teichmann od roku 1927 do roku 1944, totiž nezachycuje pouze soudobé dějiny. Je rozdělena na dva celky – informace o městě, popis města a dějiny města jako první celek a soupis soudobých dějin jako celek druhý. Proto se v této kronice zaměřím na obě části zmíněné v úvodu podkapitoly.

Antonín Brus i Martin Medek se v první části kroniky vyskytují několikrát. První zmínky jsou spíše nahodilé, kdy v kapitole *Müglitz einst und jetzt* (Mohelnice kdysi a dnes) popisuje i mohelnické budovy. Jednou z nich je například stavba, ve které dnes sídlí městská radnice, kde je Brus uveden jako bratr Jakuba Bruse, jenž je jejím zadavatelem. V novější literatuře je uvedeno, že Jakub Brus dům postavit nechal, ovšem za finanční pomoci Antonína Bruse. V kronice však stojí jako zadavatel stavby jen Jakub Brus a jeho bratr Antonín je zde pouze zmíněn. Dále je krátce popsáno, jak započal se stavbou kostela sv. Stanislava nebo na jaké ulici stál Brusův rodný dům. U ní Teichmann odkazuje na Häuserchronik (kroniku domů), ze které informaci převzal.⁷⁷ Proto jsem do této kroniky také nahlédla. Antonínu Brusovi je zde věnována dvojstrana. I když se jedná o kroniku mohelnických domů, o místě Brusova narození je podána jen velmi krátká zpráva a na zbytku prostoru sepisuje arcibiskupův život. Podle této kroniky měl Brus naposledy navštívit město v letech 1579 a 1580. Objevuje se i Medkovo jméno, když je vzpomínán jako Brusův nástupce. Bratr Antonína Bruse Jakub je zde znovu jako v Teichmannově kronice označen za objednavatele „Bürgerhaus“ (měšťanského domu).⁷⁸

⁷⁶ BOROVÝ, K.: *Antonín Brus z Mohelnice.*; BOROVÝ, K.: *Martin Medek.*; CVRČEK, J.: *Antonín Brus z Mohelnice.*; FRIND, A.: *Die Geschichte der Bischöfe.*; JIREČEK, J.: *Doplňky k životopisu.*

⁷⁷ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 174, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1927–1944, s. 72, 88, 155. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=046eb2db83974dd5b3c222839f739078> [cit. 22. 3. 2026].

⁷⁸ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 5b, kronika mohelnických domů, s. 8–9. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/a992911e238f436199c21edee24a6e84> [cit. 20. 4. 2026].

Ve stejné kapitole je shrnut i život Martina Medka, kterého označuje jako „der Gründer des alten Armenhauses, des Bürgerspitals“ (zakladatel starého chudobince). Tyto zmínky o Medkovi i o Brusovi jsou však spíše jen chaoticky a nahodile zařazeny mezi soupis všemožných událostí, které Teichmann v této kapitole sepsal. Znovu všechny informace shrnuje v kapitole *Geschichtliche Übersicht* (historický přehled), kde jsou sepsány významné roky pro město a události s ním spojené.⁷⁹

Více prostoru je oběma arcibiskupům věnováno v kapitole *Geistesleben* (duchovní život), kde jsou informace zpracovány přehledněji než ve výše zmíněných částech. Teichmann v úvodu této kapitoly sám píše, že by se dopustil „velkého zanedbání“, kdyby nevěnoval pozornost těmto lidem, kteří pocházeli z Mohelnice (nebo tam velkou část života pobývali) a zasloužili se o podporu jména města. Uvádí zde spoustu jmen, většinu z nich poté do své publikace přejal i Ctirad Štipl, když je zařadil mezi významné mohelnické rodáky. Mezi nimi se objevují například Juda Tadeus (Tadeáš) Supper (barokní malíř), Johann Geyer (ekonom a pedagog), Josef Freiherr von Fiedler (svobodný pán, polní maršál v taženích za napoleonských válek), Karl Penka (antropolog) nebo Dr. Emanuel Kusý (epidemiolog).⁸⁰ Jako úplně první však Teichmann uvádí Antonína Bruse a Martina Medka, kteří město povznesli tím, že se oba stali pražskými arcibiskupy. Většinou u obou uvádí informace, které jsem již zpracovala v kapitole 2. Je možné, že Teichmann jako jeden ze zdrojů využíval i již zmíněné životopisy od Klementa Borového. Shodují se totiž například i v informaci, kterou se mi jinde než u Borového nepodařilo najít, a sice že Martin Medek nechal vyrobit pamětní mramorovou desku nad hrob Antonína Bruse, o čemž píše v Medkově životopise i Klement Borový (o náhrobku se píše i v knize *Metropolitní chrám sv. Víta v Praze*, ovšem zde je jen jeho popis, nijak více se o něm nepojednává).⁸¹ Je na ní vyobrazena arcibiskupova postava a dodnes ji nalezneme v katedrále sv. Víta v Praze (konkrétně v kapli sv. Jana Křtitele, kde jsou dnes vedle sebe i s Medkovou podobiznou).⁸² Je zajímavé, že i když se většina historiků

⁷⁹ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 174, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1927–1944, s. 72, 88, 99–100, 155. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=046eb2db83974dd5b3c222839f739078> [cit. 22. 3. 2026].

⁸⁰ ŠTIPL, C.: *Z kroniky města Mohelnice*, s. 13–14.

⁸¹ PODLAHA, Antonín – HILBERT, Kamil: *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. I., Král. hlavní město Praha: Hradčany. Metropolitní chrám sv. Víta*. Praha 1906, s. 175. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mlp/view/uuid:9042d5e0-2702-11dd-b5da-000d606f5dc6?page=uuid:0c4179f0-271f-11dd-8756-000d606f5dc6> [cit. 11. 4. 2026].

⁸² Na desce je latinsky psaný nápis v překladu (od Borového) „Nejdůstojnějšímu a nejjasnějšímu knížeti, panu vyslanci císaře Ferdinanda na sněmu Tridentském, 28. srpna 1580 zesnulému, Martin jeho nástupce z vděčnosti pomník tento postavil“. BOROVI, K.: *Martin Medek*, s. 3.; *Kaple sv. Jana Křtitele*.

zabývá více Antonínem Brusem (viz podkapitola 3.1), Teichmann mu v porovnání s Medkem věnoval méně místa. Brusův život je popsán na dvou a půl stranách (přičemž je na jedné z nich ještě obrázek, jak vypadal), zatímco Medek je na než třech stranách.⁸³

Co se týče výročí, v kronice se žádné nevyskytuje. Vzhledem k tomu, že se kronika zabývá lety 1927–1944, je těžké nějaké významné kulaté výročí najít. Jediné, co se nabízí, je uplynutí 400 let od narození Martina Medka. Teichmann toto výročí však nijak nezaznamenal, což ale může být způsobeno i tím, že nelze oslavit přesným datem, neboť není známý den ani měsíc jeho narození, pouze rok.

I když ve druhé části kroniky nejsou žádné dny spojené s Antonínem Brusem ani Martinem Medkem v rámci výročí, jejich jména se objevují na konci zápisu z roku 1930. V tomto roce se totiž (nejen) po těchto dvou arcibiskupech pojmenovaly dvě mohelnické ulice – v textu jako „Anton Brußgasse“ a „Martin Medekgasse“. V roce 1941 pak Teichmann na dvou místech informuje, že vyšel jeho článek o Brusovi a Medkovi v časopisu „Die deutsche Wacht“.⁸⁴ Tento časopis s podtitulem *Völkisches Wochenblatt für Nordmähren* je možné nalézt i ve zdigitalizované podobě, ovšem podařilo se mi ho najít jen do roku 1938.⁸⁵

Eduard Teichmann však nezůstal jen u psaní kroniky. Historii města vydal i knižně v roce 1942 pod názvem *Geschichte der Stadt Müglitz bis zum Heimkehr ins Reich*. Některé kapitoly se shodují s částmi kroniky (jako například *Geologische Verhältnisse*). V knize je však již poznat, že byla psaná později než kronika. Zabývá se sice prakticky stejným obdobím, je v ní ovšem více znatelné německé zabarvení. Autor kroniky byl proněmecky orientovaný, alespoň to lze usuzovat z podtitulu knihy *bis zur Heimkehr ins Reich*, tedy „až do návratu domů do Říše“. Jak jsem již zmiňovala v souhrnu paměti v historiografii, Teichmann píše o Brusovi a Medkovi především v podkapitole *Berühmte Persönlichkeiten* (slavné osobnosti). Informace o nich v knize obsažené jsou v podstatě stejné jako v kronice, jenom zkrácené na nejdůležitější události (například nezmiňuje nic o mramorové desce pro Bruse). Zároveň je pozoruhodné, že zatímco v kronice více

Knihovna pražské metropolitní kapituly. Online: <https://kpmk.eu/kpmkeu/index.php/katedralkaple/sv-jana-krtitele/27-kaple-sv-jana-krtitele> [cit. 1. 4. 2026].

⁸³ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 174, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1927–1944, s. 208–218. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=046eb2db83974dd5b3c222839f739078> [cit. 22. 3. 2026].

⁸⁴ Tamtéž, s. 318, 511, 515. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=046eb2db83974dd5b3c222839f739078> [cit. 22. 3. 2026].

⁸⁵ *Deutsche Wacht*. Digitální knihovna Vědecké knihovny v Olomouci. Online: <https://kramerus.vkol.cz/perio-dical/uuid:3be19cd8-b256-44d4-9005-d7533d58cabf> [cit. 8. 5. 2026].

prostoru věnoval Martinu Medkovi a jeho životu, v knize je delší zápis o Antonínu Brusovi.⁸⁶

Další kronika, které se budu nyní věnovat, je již psaná česky a zachycuje roky 1948–1960. V této kronice je viditelné národní zabarvení. Už z úvodu do kroniky je totiž patrné, že autor je protiněmecký, což se pak dále promítá i do samotného zapisování. Popisuje svoji kroniku jako druhý díl, neboť navázal na dílo Eduarda Teichmanna. Před soupisem jednotlivých let se ale kronikář rozhodl znovu shrnout dějiny města, protože Teichmann podle něj zkresloval události kvůli své „německé zaujatosti“. Tento soupis dějin města s doplněním české menšiny a úvod kroniky sepsal v roce 1948 Josef Drozd. Nedošel však dál než do roku 1945 a poté už v kronice nepokračoval. Jak jsem již zmiňovala v úvodu práce, další autorství kroniky je trochu komplikovanější. Kroniku poté od roku 1945–1949 sepsal Jan Brosinger a do roku 1960 Václav Křupka, přičemž oba sepisovali události zpětně.⁸⁷ Vzhledem k rozptýlu let se mi v této kronice nepodařilo najít žádné významné výročí, proto se zaměřím především na část, kterou ještě psal Josef Drozd.

Národnostní spory jsou patrné i ze zápisů o Antonínu Brusovi a Martinu Medkovi. U obou mohelnických rodáků totiž Drozd uvádí jejich původ. Brus je zde zapsán jako „Ant. Brus“ a je u něj poznámka „byl pravděpodobně Němec“.⁸⁸ Tato poznámka je zajímavá. Jeho národnost zmiňují totiž i někteří historikové v pozdějších dobách. Anna Skýbová píše, že je těžké určit, jestli se Brus „považoval za Čecha“, ale že byl na Tridentském koncilu označován jako „Bohemus“. František Spurný tvrdí, že Brus „se cítil vždy být Čechem“, což má podle něj vyplývat z jeho zájmu o český národ. To dle mého názoru ale není relevantní důvod, který by nutně ukazoval na jeho národnost a na to, „kým se cítil být“. Spíše bych se tedy přiklonila k názoru Skýbové, že to není možné určit.⁸⁹ Jedná se tedy spíše o dobovou problematiku, kdy se po odsunu Němců zdůrazňovaly národnosti. Národnostně si tak mohli někoho „přivlastnit“ nebo naopak odcizit. Určovali,

⁸⁶ TEICHMANN, E.: *Geschichte der Stadt Müglitz*, s. X, 92–93.

⁸⁷ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 5, 61–63, 262–264. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 5. 4. 2026].

⁸⁸ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 21. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 5. 4. 2026].

⁸⁹ SKÝBOVÁ, A.: *Knihovna arcibiskupa*, s. 242.; SPURNÝ, F.: *Stručné dějiny Mohelnice*, s. 33.

tak jako František Spurný, kým se jedinec cítil být, což je právě až pozdější problematika a v době života obou arcibiskupů to nebyla relevantní kategorie.

Martin Medek má v kronice kratší zápis než Brus, což je zvláštní, protože Drozd píše, že byl „pravděpodobně Čech“. Dalo by se tedy očekávat, že mu věnuje více prostoru než Němci, to se ale nestalo. Je však možné, že už nechtěl více opakovat informace, které již o Medkovi sepsal Teichmann. Ostatně tato část díla má být jen doplněním Teichmannovy kroniky.⁹⁰

O obou mohelnických rodácích jsou tedy uvedeny jen nejzákladnější informace a navíc je dodána jejich pravděpodobná národnost. Více prostoru jim v první části kroniky již Josef Drozd nevěnoval a zabýval se spíše událostmi, u kterých měl pocit, že je Teichmann špatně popsal, tedy historii mohelnické české menšiny.

Kostel sv. Stanislava je v kronice u zápisu o Brusovi při informaci o jeho postavení, ale poté i dále, že na něj roku 1948 byla umístěna cedule. Paradoxně se však nejedná o cedulku s historickou hodnotou, jak by se dala očekávat například nějaká upomínka zadavatele a sponzora stavby, ale pouze o upozornění, aby děti po prostranství nepobíhaly, nejspíš z důvodu původního hřbitova.⁹¹

Jména obou arcibiskupů se v kronice objevují i ve spojení s ulicemi po nich pojmenovanými. Jak jsem již zmiňovala u Teichmannovy kroniky, v roce 1930 došlo k pojmenování dvou ulic po Antonínu Brusovi a Martinu Medkovi. Po druhé světové válce ale došlo k přejmenovávání (hlavně německých) názvů ulic. V kronice je soupis původních a nových názvů (např. Lautnerova přejmenována na ulici Petra Bezruče nebo Mozartova na Dvořákovu). Některé názvy ulic nebyly však úplně pozměněny, jenom počestěny „pro své historické názvy“. Mezi těmito jsou i ulice pojmenované po dvou pražských arcibiskupech – dříve Anton Brußgasse a Martin Medekgasse, nyní jako Brusova a Medkova ulice. Medkova ulice je pak jmenována i v druhé části kroniky, ale pouze s informací, že bylo na ulici vybudováno veřejné osvětlení.⁹²

⁹⁰ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 21. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 5. 4. 2026].

⁹¹ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 220. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 25. 4. 2026].

⁹² Tamtéž, s. 51–52, 113. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 6. 4. 2026].

Z roku 1957 pochází zápis, v němž se informuje o odhalení pamětní desky Antala Staška v Mohelnici na domě, kde pobýval přibližně rok (1913–1914). Přijde mi zajímavé porovnání, že pamětní deska jako připomínka Staškova pobytu byla vytvořena o celých 61 let dřív než deska připomínající Antonína Bruse (k Brusově pamětní desce více viz podkapitola 4.1), i když ve městě strávil jen jeden rok a Brus se zde narodil.⁹³ Z toho je tedy patrné, že se v této době nevzpomíná na církevní hodnostáře.

Žádná z dalších kronik, kterým se budu dále v této kapitole věnovat, již nezachycuje zpětný pohled na dějiny a sepisuje pouze soudobé události. Z tohoto důvodu se u nich zaměřím jen na výročí či připomínky arcibiskupů z jiného důvodu.

U kroniky zachycující roky 1961–1976 chybí úvodní slovo, které by ji nějak popsalo. Je zde jen uvedeno, že se jedná o III. díl. O autorovi kroniky se tak píše až v roce 1966. Do této doby události zapisoval již u minulé kroniky zmiňovaný Jan Brosinger, jenž byl kronikářem určen v roce 1960 a do minulého dílu měl zápisy zpětně doplnit. Psal tedy souběžně dvě kroniky, takže není divu, že v předchozí stihl sepsat pouze události čtyř let. V roce 1965 je jeho zápis přerušen, protože v říjnu 1966 zemřel. Tuto informaci do kroniky zaznamenal nově zvolený kronikář Stanislav Šplouchal. I on zde slibuje, že zápisy z minulé kroniky po Brosingerovi doplní, což se mu ale nepodařilo, jak jsem již u minulé kroniky zmínila. Šplouchal se zápisy do kroniky skončil rokem 1968. Od tohoto roku začal zapisovat Miroslav Vodvárka, který psal i následující kroniku.⁹⁴

Jediné kulaté výročí, které by se v této kronice mohlo nacházet, je Brusovo zvolení pražským arcibiskupem z roku 1561 – tedy rok 1961. Ovšem jediné výročí, které se v tomto roce zmiňuje, je 40 let od založení Komunistické strany Československa. Mimo toto výročí jsou zde velmi košatě popsány oslavy 700 let města Mohelnice v roce 1973. Součástí byl i průvod, v němž byli obyvatelé Mohelnice převlečeni za různé důležité postavy, které během těchto 700 let žily.⁹⁵ Byly v něm zastoupeny jednak osobnosti, které nesouvisely přímo s městem, jednak ti, co se na dějinách Mohelnice sami podíleli. Biskup

⁹³ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 426. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 25. 4. 2026].

⁹⁴ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1961–1976, s. 111–112. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=e4571a0603194fdb89dcb41d885712b> [cit. 23. 4. 2026].

⁹⁵ Slavnostní průvod je možno vidět i v jednom z videí Mohelnické televize v rámci projektu Mohelnické hledání ztraceného času. *Město má narozeniny 1973, Mohelnické hledání ztraceného času*. Mohelnická televize 16. 5. 2021, min. 11:13–16:00. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=oAA7kMkvYqY> [cit. 25. 4. 2026].

Bruno ze Schauenburku představoval spolu s „rychtářem nesoucím listinu o povýšení Mohelnice na město“ samotný počátek města z roku 1273,⁹⁶ Jan Lucemburský a strážci městských bran šli jako znázornění 14. století, Jan Hus s Janem Žižkou za 15. století, děkan Kryštof Alois Lautner s Bobligem za 17. a Marie Terezie s Josefem II. spolu s dvojicí mladých lidí, která „vyjadřovala radost ze zrušení nevolnictví“, za 18. století (19. a 20. století již nebylo reprezentováno historickou osobností, ale například hasiči, železničáři či dělníky). Antonín Brus ani Martin Medek v průvodu nešli a 16. století představovaly pouze „tkalci, pivovarníci a jeptišky, které byly ošetřovatelkami ve špitále“.⁹⁷ Tento špitál by tak mohl narážet na postavu Martina Medka, protože ho v Mohelnici nechal v 16. století vybudovat, i tak zde jeho jméno ani osobnost není. S tímto faktem se může „účast“ Kryštofa Aloise Lautnera zdát zvláštní. Když jsem u předchozí kroniky psala o přejmenovávání ulic, byla mezi nimi i Lautnerova ulice, která změnila název na ulici Petra Bezruče. Zatímco Brusova i Medkova ulice byly v městě ponechány „vzhledem k historickému významu“, Lautnerova byla změněna.⁹⁸ V průvodu to však bylo přesně naopak a znázorněn byl pouze Lautner a arcibiskupové nikoliv. V této době byl ale Lautner zpopularizován románem *Kladivo na čarodějnice* od Václava Kaplického, takže se v průvodu objevuje nejspíš kvůli tomu.

Jména obou arcibiskupů se v celé kronice neobjevují. Lze je zde najít pouze v názvu ulic, přičemž však Brusova ulice jmenovaná není. Medkova je v několika zápisech, vždy je to však pouze informace o nějaké opravě jako dláždění ulice či například o umístění mohelnických jeslí. Dále co se týče kostela sv. Stanislava, přes který by se na oba arcibiskupy rovněž dalo v kronice odkazovat, nachází se zde pouze informace o tom, že u kostela došlo k úpravě prostranství, o opravě střechy či o nálezu ručního papíru z roku 1856 ve věži kostela. Nic o arcibiskupech zde však není.⁹⁹

⁹⁶ Žádná taková listina ale dochovaná není, z roku 1273 pochází pouze první písemná zmínka, která označuje Mohelnici jako město, není to však listina Mohelnici na město povyšující, takže přesný rok této události znám není. ŠTIPL, C.: *Z kroniky města Mohelnice*, s. 4.

⁹⁷ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1961–1976, s. 3, 391, 394–396. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=e4571a0603194fdb89dcbb41d885712b> [cit. 23. 4. 2026].

⁹⁸ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 51–52. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 23. 4. 2026].

⁹⁹ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1961–1976, s. 41, 149, 155, 166. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=e4571a0603194fdb89dcbb41d885712b> [cit. 24. 4. 2026].

Čtvrtý díl kroniky zaznamenává roky 1977–1985. Úvodní slovo se nachází až po zápisu roku 1977, kde je jako zapisovatel kroniky jmenován Miroslav Vodvárka, jenž sepsal události již v předchozí kronice.¹⁰⁰

Z výročí by tedy teoreticky bylo možné najít rok 1977 či 1984 (začátek a konec stavby kostela sv. Stanislava), 1980 (úmrtí Antonína Bruse) či 1981 (jmenování Martina Medka arcibiskupem). O kostelu se v kronice píše, ovšem nejedná se o žádné informace spojené s jeho historií. Jediné, co se zde k němu váže, jsou znovu informace o úpravě jeho okolí.

Přestože se v případě Antonína Bruse i Martina Medka jednalo o 400 let od jeho úmrtí či od zvolení arcibiskupem, není zde o tom jediná zmínka. První jmenovaný se v kronice nevyskytuje vůbec, druhý jmenovaný je v kronice jenom prostřednictvím Medkovy ulice (například ve spojitosti s jeslemi či s informacemi o budování kanalizace). Místo toho se kronika věnuje úplně jiným událostem, zmiňuje například „40. výročí mnichovské zrady“. Při oslavách 62. výročí VŘSR se v divadle hrálo „Upálení Kryštofa Aloise Lautnera roku 1685 v Mohelnici“.¹⁰¹ Na výročí upálení Lautnera se navíc uskutečnil cyklus v kronice označený jako „cyklus ateistických besed“. Znovu tedy můžeme vidět, že se připomíná osoba Lautnera, ale pražských arcibiskupů z Mohelnice nikoliv.

Kroniku od roku 1986 do roku 1996, jež je poslední kronika, které se v této kapitole budu věnovat, sepsal až do roku 1992 několikrát zmiňovaný Miroslav Vodvárka. Na něj v práci navázal rovněž zmíněný Václav Křupka (dopisoval již události do kroniky 1948–1960).¹⁰²

V této kronice se již jména pražských arcibiskupů nachází, a to skoro na samotném konci kroniky. Václav Křupka je zaznamenal v části „*Zajímavosti z života města*“ v roce 1996. Křupka zde píše, že mezi nejčastěji jmenované rodáky města patří „dva pražští arcibiskupové – Martin Medek a Stanislav (*sic!*) Brus“. Brusovo jméno si nejspíš spletl ve spojení s kostelem sv. Stanislava, a upsal se tak u křestního jména Bruse. Vzhledem

¹⁰⁰ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1977–1985, s. 42. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=6e772b8358d74eb89b31de5bf6deef13> [cit. 25. 4. 2026].

¹⁰¹ Tamtéž, s. 35, 54, 93, 125. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=6e772b8358d74eb89b31de5bf6deef13> [cit. 25. 4. 2026].

¹⁰² Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1986–1996, s. 45, 246. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=b0b527fe1fd6460ea4e4a17cf523d4a9> [cit. 27. 4. 2026].

ke zmínce společně s Medkem a označením „dva pražští arcibiskupové“ ale není pochyb, že se jedná o Antonína Bruse. Navíc je hned za jejich jmény informace o tom, že jejich jména nesou i dvě mohelnické ulice: informace z Teichmannovy kroniky, kde se ulice ještě jmenovala „Anton Brußgasse“, rovněž potvrzuje, že se jedná pouze o chybu a že tím Křupka nemyslel někoho jiného. Více informací k nim neuvádí, naopak se chce věnovat i jiným mohelnickým rodákům, u nichž má pocit, že se o nich doteď málo mluvilo (např. píše o etymologovi Edmundu Reitterovi). Medek je v kronice poté na několika místech opět „připomínán“ názvem ulice, například v souvislosti se stavbou penzionu pro seniory.¹⁰³

Při porovnání kronik se tedy dá říct, že ve druhé polovině 20. století Antonín Brus ani Martin Medek nebyli tématem pro Mohelnici ani pro mohelnické kronikáře. Ve většině kronik z tohoto období se jména arcibiskupů vůbec neobjevují. Václav Křupka sice v poslední ze zkoumaných kronik píše, že Brus s Medkem jsou nejznámějšími mohelnickými rodáky a že by byl rád, kdyby se více prostoru věnovalo i jiným lidem pocházejícím z Mohelnice, já bych však netvrdila, že se jim věnovalo dostatek prostoru v době, kdy to napsal. Naopak jsem ukázala, že se v kronikách téměř vůbec nevyskytují. Jediný způsob, pomocí něž by bylo možné je v zápisech najít, je nepřímý odkaz na jejich osobnosti v názvech ulic. Ovšem tento „nezájem“ o arcibiskupy je v této době pouze regionální. Mnohem více prostoru jim je totiž věnováno mimo město v tematice, kterou jsem v podkapitole 3.1 označila jako katolický proud. V něm se totiž ve druhé polovině 20. století oběma zabývají.

4. Vnímání a odkazy Antonína Bruse a Martina Medka v dnešní Mohelnici

Antonín Brus i Martin Medek zasáhli do dějin svého rodného města. V první kapitole jsem již zmiňovala, jak městu i v dobách, kdy už byli pražskými arcibiskupy, pomáhali. Vzhledem k jejich významu, jaký pro město nepochybně měli, se teď zaměřím na to, jestli se k nim přistupuje jako k významným mohelnickým rodákům i v dnešní době a jak jejich „druhý život“ v Mohelnici pokračuje. Bude mě především zajímat, zda jsou na ně v dnešní Mohelnici nějaké odkazy či cokoliv, co by mohlo jejich osobnosti připomínat.

¹⁰³ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1986–1996, s. 260, 392. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=b0b527fe1fd6460ea4e4a17cf523d4a9> [cit. 27. 4. 2026].

4.1 Místa a události spojené s Antonínem Brusem a Martinem Medkem

Spojitostí s oběma arcibiskupy bychom v Mohelnici našli povícero. Některé jsou arcibiskupy přímo připomínající, u některých však musí člověk znát dějiny, aby je dokázal s arcibiskupy spojit.

Mezi místa paměti, která nejsou nijak označená, patří například rodný dům Antonína Bruse. V kronice mohelnických domů je ulice vepsaná dodatečně nad textem, a proto je velmi špatně čitelná. Stojí zde však, že dům byl „ob der Festung“,¹⁰⁴ což by se dalo přeložit jako „nad pevností“ – od toho pak nejspíš vznikl počestěný název ulice Hradební, jak se o ní zmiňuje Drozd v historickém shrnutí kroniky 1948–1960.¹⁰⁵ V Mohelnici se budova dodnes nachází, ovšem ve spíše chátrajícím stavu a na Bruse nijak neodkazující. Místním však informace o spojitosti domu s Brusem zprostředkoval již víckrát Mohelnický zpravodaj. Popis domu i s informací, že se možná jedná o místo jeho narození, se tak nachází třeba v článku z roku 2014.¹⁰⁶ Dále o domě víckrát do zpravodaje přispěl například Zdeněk Doubravský z Vlastivědného muzea v Šumperku. V jednom z nich se k chátrání domu, jež jsem zmiňovala, sám vyjadřuje a píše, že i když byl dům roku 1998 „zapsán do seznamu kulturních památek“, město objekt nekoupilo, a nemá ho tak kdo zrekonstruovat. Jedná se přitom o stavbu již ze středověku, tedy o jednu z nejstarších staveb města.¹⁰⁷ Objekt je v Mohelnici těžko přístupný, a aby ho někdo dokázal ve městě najít, musí o jeho lokaci vědět (viz obrázek č. 1).

Budova dnešní radnice, jak bylo zmíněno mnohokrát, je rovněž dílem Bruse. Sice má na něm velký podíl také jeho bratr Jakub, Antonín Brus však stavbu z roku 1564 financoval. Původně to radnice být neměla, ale v kronice mohelnických domů je uvedeno, že byla v roce 1631 budova odkoupena „zu einem Rathaus“ – tedy za účelem umístění

¹⁰⁴ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 5b, kronika mohelnických domů, s. 8–9. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/a992911e238f436199c21edee24a6e84> [cit. 22. 4. 2026].

¹⁰⁵ Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 52. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 22. 4. 2026].

¹⁰⁶ Na výlet po Mohelnici i okolí. *Brusův dům Mohelnice*. Mohelnický zpravodaj 11, 2014, s. 10. Online: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=220556 [cit. 22. 4. 2026].

¹⁰⁷ DOUBRAVSKÝ, Zdeněk: *Hrad a tvrz v Mohelnici*. Mohelnický zpravodaj 4, 2015, s. 10.

radnice.¹⁰⁸ Dnes však objekt vypadá úplně jinak, a nemůže tak přímo připomínat Brusovu památku. V 1923 totiž došlo k rekonstrukci vnějšího vzhledu budovy.¹⁰⁹

Brusův rodný dům a radnici tedy můžeme započítat do míst, která mohou arcibiskupa připomínat. Aby to ovšem bylo možné, musí se občané města o historii míst sami zajímat, neboť nejsou nijak speciálně označená. Jsou to tedy objekty, které jako místa paměti nefungují. Neproběhly zde totiž tři fáze vzniku míst paměti zmíněné v kapitole 1. Teoreticky by se dalo tvrdit, že se uskutečnila první fáze a míst si někdo všiml, protože jsou o tom články ve zpravodaji či zmínky v knihách, k dalším fázím však nedošlo a místo paměti tak nemohlo vzniknout. Objektů a událostí, která již na arcibiskupy přímo upozorňují, je v Mohelnici více než neoznačených.

Mezi místy, které již přímo odkazují na arcibiskupy, jsou nejvýraznější zřejmě ulice, neboť jak jsem již v části o paměti psala, názvy ulic mohou ovlivňovat městskou identitu. V Mohelnici jsou po obou pražských arcibiskupech pojmenované ulice od roku 1930, což už jsem zmiňovala i v podkapitole 3.2. a ve městě se nachází dodnes jako Brusova a Medkova ulice¹¹⁰ (viz obrázky č. 2 a č. 3).

Kostel sv. Stanislava, jenž se v Mohelnici dodnes nachází, tvoří také místo paměti obou arcibiskupů. Není na něm sice umístěna žádná pamětní deska určená na připomínku arcibiskupů, ale před kostelem stojí informační tabule. Na ní je sepsána celá historie kostela právě od Antonína Bruse a Martina Medka přes poboření kostela v 17. století až po výstavbu věže v roce 1856 (viz obrázek č. 4 a č. 5). Z tohoto důvodu je tedy možné zasadit kostel do míst připomínajících Bruse i Medka přímo, neboť se u kostela odkaz na jejich jména objevuje.

V Mohelnici se nachází restaurace, jež od svého otevření v roce 1998 nese název U Bruse/Brusova hospoda. Není ovšem v domě, který by byl nějak spojen s osobou Bruse, ale v budově starého mlýna z roku 1275. V případě této hospody se tedy nejedná o odkaz na památku pobytu Bruse nebo na objekt s ním nějak blízce spojený. Antonína

¹⁰⁸ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 5b, kronika mohelnických domů, s. 8–9. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/a992911e238f436199c21edee24a6e84> [cit. 20. 4. 2026].

¹⁰⁹ ŠTIPL, C.: *Mohelnice. Nemovitě památky*, s. 6

¹¹⁰ Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 174, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1927–1944, s. 318. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=046eb2db83974dd5b3c222839f739078> [cit. 19. 4. 2026].; Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960, s. 51–52. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e> [cit. 19. 4. 2026].

Bruse připomíná pouze svým jménem či podobiznou, která je namalovaná v logu hospody a v „erbu“, který na budově visí (viz obrázek č. 6). Přímou na stránkách restaurace je sepsána i historie objektu včetně popisu, po kom nese jméno, ovšem žádný důvod k pojmenování neuvádí, pouze shrnují informace o Brusově životě.¹¹¹

Další místo paměti, které se nachází v Mohelnici, vzniklo při příležitosti výročí 500 let od narození Antonína Bruse – v roce 2018. Přímou v den výročí, tedy 13. února 2018, přednášel v mohelnickém muzeu Zbyněk Žouželka o životě Antonína Bruse (viz obrázek č. 7).¹¹² Na podzim stejného roku pak Mohelnické kulturní a sportovní centrum uspořádalo oslavy, v rámci nichž přijel 16. září do mohelnického kostela sv. Tomáše Becketa olomoucký arcibiskup Jan Graubner na slavnostní mši. Arcibiskup po mši odhalil pamětní desku na zdi věže stejného kostela, která arcibiskupův život připomíná¹¹³ (viz obrázek č. 8). Je otázkou, proč byla deska umístěna právě na kostel sv. Tomáše Becketa, a ne na kostel, jehož stavbu Brus financoval. V žádném oficiálním zdroji se mi důvod najít nepovedlo, ale pravděpodobně jím může být, že kostel sv. Tomáše Becketa je farním kostelem a vzhledem k Brusově funkci arcibiskupa dává větší smysl umístění na farní kostel, a ne na bývalý hřbitovní, dnes filiální¹¹⁴ kostel (jak ho označuje olomoucké arcibiskupství).¹¹⁵

Já jsem toto výročí zažila jako žákyně deváté třídy na základní škole, kterou jsem v roce 2018 navštěvovala. Na ZŠ Vodní Mohelnice se v rámci oslav tohoto výročí totiž konal projektový den. Během tohoto dne si žáci devátých tříd připravili prezentace o tématech spojených s Antonínem Brusem (jedno stanoviště přednášelo i o Martinu Medkovi) pro žáky nižších ročníků.

Připomínku Antonína Bruse je možné najít v mohelnickém betlémě, který se nachází v kostele sv. Tomáše Becketa. Jeho autor František Nedomlel, který v tvorbě betléma navázal na svého otce, v roce 2019 vyřezal a do betlému přidal i postavu

¹¹¹ *Historie*. Restaurace U Bruse. Online: <http://www.brusovahospoda.cz/historie> [cit. 22. 4. 2026].

¹¹² *Muzeum zve na přednášku. Antonín Brus z Mohelnice*. Město Mohelnice, 2018. Online: <https://www.mohelnice.cz/muzeum-zve-na-prednasku-antonin-brus-z-mohelnice-utery-13-brezna-2018-v-17-30-hodin/d-229778> [cit. 22. 4. 2026].

¹¹³ ROSÍPALOVÁ, Petra: *Před 500 lety se narodil Antonín Brus*. Mohelnický zpravodaj 9, 2018, s. 4. Online: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=231172 [cit. 22. 4. 2026].

¹¹⁴ „filiální = pobočný, vedlejší“. *Pojem filiální*. ABZ.cz slovník cizích slov. Online: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/filialni> [cit. 25. 4. 2026].

¹¹⁵ *Filiální kostel sv. Stanislava, biskupa*, Arcibiskupství olomoucké. Online: <https://www.ado.cz/katalog/www/kostely/3E9B2D3C-B308-4156-A20A-80F1938698C5> [cit. 22. 4. 2026].

Antonína Bruse, „jak se klaní Ježíškovi u jesliček“ (viz obrázek č. 9). Je možné, že se tak stalo v návaznosti na oslavy z předchozího roku. Ve spojitosti s arcibiskupem byla ve stejném roce přidána i řezba kostela sv. Stanislava (viz obrázek č. 10).¹¹⁶ Teoreticky by jeho postava v betlémě byla zařaditelná i mezi neoznačené upomínky na jeho osobu, neboť o něm musí návštěvníci vědět, aby ho našli, protože v betlémě postavy nejsou popsány. Na stránkách města je však jeho umístění uvedeno, takže není těžké ho v betlémě najít. Proto jsem tuto připomínku zařadila až sem. Postava Martina Medka v mohelnickém betlémě stále chybí.

V roce 2020 došlo k přejmenování mohelnické akce, která se do této doby jmenovala „Dny evropského kulturního dědictví“, na „Brusovy slavnosti“. V Mohelnickém zpravodaji to bylo zdůvodněno, že ke změně názvu došlo, protože byl Brus „nejznámějším mohelnickým rodákem“. Při příležitosti přejmenování byl jeho osobnosti věnován prostor v rámci přednášky o jeho životě, která se uskutečnila v městské knihovně.¹¹⁷ Akci pořádá Mohelnické kulturní a sportovní centrum a koná se každoročně na podzim.¹¹⁸ Program byl Brusovi ale věnován pouze v roce přejmenování, v dalších letech se programu účastní pouze různé hudební skupiny nebo například loutkové divadlo pro děti.¹¹⁹

Martina Medka tedy v Mohelnici dodnes připomíná přímo pouze Medkova ulice a informační tabule u kostela sv. Stanislava, zatímco na Antonína Bruse odkazuje mnohem více míst i událostí. Stejně jako k Medkovi se i k němu váže ulice – Brusova ulice – a kostel sv. Stanislava. Dále na jeho osobnost navíc upozorňuje pamětní deska na kostele sv. Tomáše Becketa, restaurace U Bruse, Brusovy slavnosti, jeho podobizna v mohelnickém betlémě či pro znalce i neoznačený rodný dům. I zde se tedy projevuje fakt prostupující celou prací, a to upozadění mladšího z arcibiskupů.

¹¹⁶ *Mohelnický betlém*. Město Mohelnice, 2022. Online: <https://www.mohelnice.cz/mohelnicky-betlem/d-223969> [cit. 23. 4. 2026].

¹¹⁷ *Brusovy slavnosti 2020*. Mohelnická televize, 26. 9. 2020, min. 1:13–3:00. Online: <https://mohelnickatelevize.cz/zpravy/1410-brusovy-slavnosti-2020> [cit. 22. 4. 2026].

¹¹⁸ *Tento měsíc v Mohelnici*. Mohelnický Zpravodaj 9, 2020, s. 1, 12. Online: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=236295 [cit. 22. 4. 2026].

¹¹⁹ *Brusovy slavnosti se uskuteční v sobotu 11. září 2021 od 13 hodin na náměstí Svobody*. Město Mohelnice, 2021. Online: <https://www.mohelnice.cz/brusovy-slavnosti-se-uskutecni-v-sobotu-11-zari-2021-od-13-hodin-na-namesti-svobody/d-238373> [cit. 8. 5. 2026].

Závěr

Hlavním tématem této bakalářské práce byli dva pražští arcibiskupové ze 16. století pocházející z Mohelnice. Cílem první části bylo přiblížit jejich životy a to, co vykonali jako arcibiskupové obecně, ale především pro své rodné město. Oba se do Mohelnice vraceli a nejen finančně ji podporovali. Antonín Brus, jenž byl arcibiskupem mezi lety 1561–1580, pomohl městu zařídit mytné, zaplatil dluh nebo například zafinancoval stavbu hřbitovního kostela sv. Stanislava. Kostel po smrti Bruse dokončili za podpory jeho nástupce – Martina Medka. Ten pro město ještě nechal vybudovat špitál pro chudé, což patří mezi jeho největší zásluhy. Tímto jsem se snažila ukázat, že se oba svému rodnému městu věnovali, a také důvod, proč by se o ně měla Mohelnice zajímat i v dalších letech po jejich smrti, proč by ve městě jejich „druhý život“ vůbec měl vznikat.

Cílem druhé části bylo zmapovat způsob vzpomínání na Bruse s Medkem v pozdějších dějinách, a to nejdříve v historiografii, poté pomocí obecních kronik Mohelnice, a nakonec přes místa paměti v dnešní Mohelnici.

Paměť v historiografii jsem pro přehlednost rozdělila na tři proudy – katolický, uměnovědný a regionální. Ze shrnutí katolického zájmu je zřejmé, že započal ve druhé polovině 19. století. V roce 1873 totiž uplynulo 900 let od založení biskupství v Praze a k tomuto výročí vyšlo několik publikací, z nichž nejedna se věnovala právě Brusovi a Medkovi. Na knihy od Borového, jenž v tomto roce vydal dvě monografie, poté navázali další autoři na přelomu století jako Josef Cvrček nebo Samuel Steinherz, který sesbíral, zeditoval a vydal Brusovy dopisy. Poté v průběhu 20. století vyšlo mnoho dalších publikací, ve kterých se autoři věnují buď oběma, nebo alespoň jednomu z arcibiskupů. V uměnovědném proudu se Brus a Medek moc nevyskytují. Většinou se jedná pouze o zmínku jejich jmen. Pouze v článku o arcibiskupském paláci se Antonín Brus vyskytuje více vzhledem k tomu, že se s jeho stavbou započalo, když byl arcibiskupem. Co se týče posledního proudu, tedy regionálního, nejdříve se Brus s Medkem objevovali spíše v souborných pracích, kde byli zařazováni mezi významné rodáky a byly shrnuty jejich životy. Více prostoru alespoň Antonínu Brusovi bylo věnováno při výročí 500 let od jeho narození, kdy se jeho životem zabýval Zbyněk Žouželka z mohelnického muzea.

V kronice od roku 1883 do roku 1926 se mi Bruse ani Medka najít nepodařilo. Autoři zde pojednávají spíše o soudobých dějinách, ale rovněž se objevují i nějaká výročí. Například popisují výročí od vypálení města husity nebo od upálení děkana Lautnera. Nezáměr o arcibiskupy byl v této době ale pouze regionální záležitostí. Ke konci

19. století se, jak jsem již zmiňovala výše, v Praze v rámci oslav výročí založení pražského biskupství Brusovi i Medkovi věnují. V navazující kronice od Eduarda Teichmanna už je oběma věnováno více pozornosti. Zmínky o nich jsou na více místech, ale největší prostor je jim poskytnut v kapitole „*Geistesleben*“, kde shrnuje životy obou arcibiskupů. V této kronice se uvádí informace, že v roce 1930 došlo k pojmenování dvou ulic ve městě po obou arcibiskupech. Od tohoto roku je v Mohelnici Anton Brußgasse a Martin Medekgasse. Teichmann v roce 1942 vydává i knihu, v níž se zabývá historií města, a v ní Bruse s Medkem rovněž zmiňuje, tentokrát v kapitole „*Berüimte Persönlichkeiten*“. V již česky psané kronice, která navazuje na Teichmannovu, je také první část věnovaná historii Mohelnice. Josef Drozd, který ji sepisoval, chtěl totiž doplnit informace i o české menšině. V této části se oba mohelničtí rodáci objevují sice v krátkých zápisech, ovšem projevují se zde nacionální myšlenky. U každého z nich je totiž uvedena pravděpodobná národnost, která do té doby nikoho nezajímala. I přes protiněmecké zabarvení ale Medkovi není věnováno více prostoru než Brusovi, ačkoliv je u něj napsáno „pravděpodobně Čech“ a u Bruse „pravděpodobně Němec“. Navíc jsou zde uvedeny ulice po nich pojmenované, ovšem již v počeštěné variantě. V následujících kronikách se jméno Antonína Bruse nevyskytuje vůbec, Martina Medka jenom přes zmíněnou ulici. Přitom se v roce 1973 konaly velkolepé oslavy k výročí 700 let od povýšení na město, kde v průvodu šly všemožné historické osobnosti. Bruse ani Medka bychom zde ovšem nenašli. Jediná kronika, kde se jejich jména ještě objeví, je ta poslední, které jsem se věnovala, tedy od roku 1986 do roku 1996. Zde se však vyskytují pouze s informací, že o nich se mluví nejvíc a jsou nejznámějšími mohelnickými rodáky. Kronikář Křupka se při tom spletl u jména Bruse a uvedl ho jako Stanislava Bruse. Více se jim mohelnické kroniky mezi lety 1883–1996 nevěnují.

Co se týče dnešní Mohelnice, nachází se zde více „míst paměti“, ovšem většina odkazuje pouze na Antonína Bruse. Na Martina Medka jmenovitě upozorňuje především mohelnická ulice – Medkova ulice, dále již pouze zmínka o něm na informační tabuli u kostela sv. Stanislava. Naopak Antonína Bruse připomíná mnohem více míst. Stejně jako Medkova je v Mohelnici i Brusova ulice a je zmíněn na tabuli u kostela sv. Stanislava. Navíc na jeho osobnost upozorňuje Brusova hospoda, která se sice nenachází v objektu s Brusem spojeným, přesto se jedná o místo, které na Bruse poukazuje. Po roce 2018, kdy uplynulo 500 let od jeho narození, navíc přibyla další místa. Jedním z nich je v témže roce odhalená pamětní deska na kostele sv. Tomáše Becketa či

jeho postava spolu s kostelem sv. Stanislava v mohelnickém betlémě od roku 2019. V roce 2020 navíc došlo k přejmenování jedné z mohelnických akcí na „Brusovy slavnosti“. Dá se tedy říct, že v roce 2018 došlo k jakési aktivaci paměti na Antonína Bruse. Ve městě dodnes stojí i dům, ve kterém se měl Brus údajně narodit, ten však na něj upomíná pouze nepřímo, protože není nijak označený.

Kdybych tedy shrnula obě osobnosti a jakým způsobem jejich druhý život v Mohelnici probíhá, je to nevyrovnané. V kronikách se sice víckrát objevuje Medkovo jméno, to je ovšem pouze ve spojení s ulicí, nejedná se tedy o připomínku přímo jeho osoby. Brus je v dnešní Mohelnici na mnohem více místech než Medek. Když se v roce 2018 slavilo výročí od Brusova narození, došlo, jak jsem již zmiňovala, k aktivaci paměti, a proto je v Mohelnici mnohem více upomínajících objektů a událostí spojených právě s tímto arcibiskupem. U osobnosti Martina Medka k této aktivaci nedošlo, a tak zůstává v Mohelnici mimo ulici spíše v zapomnění.

Prameny a literatura

Prameny:

Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 173, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1883–1926. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=05e36d5ea25e460a98297e3f6168aa7f>

Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 174, obecní kronika, Gedenkbuch für die Stadtgemeinde Müglitz 1927–1944. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=046eb2db83974dd5b3c222839f739078>

Státní okresní archiv Šumperk, fond Archiv města Mohelnice, inv. č. 5b, kronika mohelnických domů. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink/a992911e238f436199c21edee24a6e84>

Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1948–1960. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=09e73cbd6555405f874c61192532579e>

Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1961–1976. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=e4571a0603194fdb89dcbb41d885712b>

Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1977–1985. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=6e772b8358d74eb89b31de5bf6deef13>

Státní okresní archiv Šumperk, fond Městský národní výbor Mohelnice, obecní kronika 1986–1996. Online: <https://digi.archives.cz/da/permalink?xid=b0b527fe1fd6460ea4e4a17cf523d4a9>

Edice pramenů:

STEINHERZ, Samuel (ed.): *Briefe des Prager Erzbischofs Anton Brus von Müglitz 1562–1563*. Prag 1907. Online:

<https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:598143e0-a96b-11ea-8bdc-005056827e51?page=uuid:a26ac79c-53d0-4a2d-9716-6e4fe9ba923d>

Literatura:

ASSMANN, Aleida: *Prostory vzpomínání: podoby a proměny kulturní paměti*. Praha 2018.

ASSMANN, Jan: *Kultura a paměť. Písmo, vzpomínka a politická identita v rozvinutých kulturách starověku*. Praha 2001.

BARTOŠ, Josef (ed.): *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960, sv. 4. Okresy Šumperk, Zábřeh, Rýmařov*. Ostrava 1974. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:66f7e9c0-e6c1-11e8-8d10-5ef3fc9ae867?page=uuid:526265f0-ef07-11e8-9210-5ef3fc9bb22f>

BOROVÝ, Klement: *Antonín Brus z Mohelnice, arcibiskup pražský. Historicko-kritický životopis*. Praha 1873.

BOROVÝ, Klement: *Martin Medek, arcibiskup pražský. Historicko-kritické vypsání náboženských poměrů v Čechách od roku 1581-1590*. Praha 1877.

BUBEN, Milan: *Encyklopedie českých a moravských sídelních biskupů*. Praha 2000.

CSÁKY, Moritz – STACHEL, Peter (eds.): *Die Verortung von Gedächtnis. Orte des Gedächtnisses*. Wien 2001.

CVRČEK, Josef: *Antonín Brus z Mohelnice. Nové příspěvky k životopisu jeho*. Český časopis historický II, 1896, s. 30–39. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:9eae60c3-45b9-11e1-1418-001143e3f55c?page=uuid:9eae60c4-45b9-11e1-1418-001143e3f55c>

DOUBRAVSKÝ, Zdeněk: *Hrad a tvrz v Mohelnici*. Mohelnický zpravodaj 4, 2015, s. 10.

DOUŠA, Jaroslav: *Dopis pražského arcibiskupa z roku 1589 plzeňské městské radě*. Minulostí Západočeského kraje 30, 1995, s. 185–187.

FRIND, Anton: *Die Geschichte der Bischöfe und Erzbischöfe von Prag zur neunhundertjährigen Jubelfeier der Errichtung des Prager Bisthums verfasst und dem Liebesfonde zur Unterstützung bedürftiger Priester gewidmet*. Prag 1873. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mlp/view/uuid:912850a0-00b2-11dd-beca-000d606f5dc6?page=uuid:cb2bc8c0-0497-11dd-960e-000d606f5dc6>

HLAVÁČEK, Petr: *Lobkowiczové a františkáni v Kadani za časů evropských reformací a konfesionalizace*. In: Proměny františkánské tradice. Od teologie a filosofie ke kultuře a umění. Praha 2019, s. 296–318.

JAROŠOVÁ, Jindra: *Knihy světců pražského arcibiskupství z druhé poloviny 16. století*. Praha 1970.

JIREČEK, Josef: *Doplňky k životopisu Pražského arcibiskupa, Antonína z Mohelnice*. Časopis Musea království Českého 57, 1883, s. 603–605.

KETTNER, Jiří: *Dějiny pražské arcidiecéze v datech*. Praha 1993.

KESSLER, Vojtěch: *Práce s místy paměti coby součástí „paměťových studií“*. In: PAŽOUT, Jaroslav – SYRNÝ, Marek (eds.): *Místa paměti druhé světové války a jejich proměna*. Liberec 2024. Online:

https://www.researchgate.net/publication/384562811_Prace_s_misty_pameti_coby_soucasti_pametovych_studii

KOKOŠKOVÁ, Zdeňka a kol.: *Pražské arcibiskupství 1344-1994. Sborník statí o jeho působení a významu v české zemi*. Praha 1994.

KROPÁČEK, Jiří: *Arcibiskupský palác. Účelnost a styl*. In: *Život pražských paláců. Šlechtické paláce jako součást městského organismu od středověku na práh moderní doby*. Praha 2009, s. 143–158.

KRÖß, Alois: *Die Unterwerfung des utraquistischen Administrators Heinrich Dworský (Curius) von Helfenberg unter den katholischen Erzbischof Anton Brus im Jahre 1572*. Zeitschrift für katholische Theologie, 1910, s. 702–712.

MUCHKA, Ivan P.: *Náhrobky bratří Medků*. In: ROHÁČEK, Jiří (ed.): *Epigraphica & Sepulcralia*. Sborník příspěvků ze zasedání k problematice sepulkrálních památek, pořádaných Ústavem dějin umění AV ČR v letech 2006–2007. Praha 2009, s. 127–134.

NORA, Pierre: *Mezi pamětí a historií. Problematika míst*. In: *Politika paměti*. Antologie francouzských společenských věd. Praha 1998, s. 7–31.

PALMITESSA, James R.: *The Archbishops of Prague in Urban Struggles of the Confessional Age, 1561-1612*. In: *The Bohemian Reformation and Religious Practice*, sv. 4. Praha 2002, s. 261-273.

PETRASOVÁ, Taťána – ŠVÁCHA, Rostislav (eds.): *Dějiny umění v českých zemích 800–2000*. Řevnice 2017.

PODLAHA, Antonín – HILBERT, Kamil: *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém od pravěku do počátku XIX. století. I., Král. hlavní město Praha: Hradčany. Metropolitní chrám sv. Víta*. Praha 1906. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mlp/view/uuid:9042d5e0-2702-11dd-b5da-000d606f5dc6?page=uuid:0c4179f0-271f-11dd-8756-000d606f5dc6>

ROSÍPALOVÁ, Petra: *Před 500 lety se narodil Antonín Brus*. Mohelnický zpravodaj 9, 2018, s. 4. Online: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=231172

SAMEK, Bohumil: *Umělecké památky Moravy a Slezska*. 2. díl J/N. Praha 1999.

SKÝBOVÁ, Anna: *Brus z Mohelnice. Vznik a zachování nejstaršího opisu Žižkova vojenského řádu*. In: In memoriam Zdeňka Fialy z pomocných věd historických. Praha 1978, s. 141–169.

SKÝBOVÁ, Anna – KAVKA, František: *Husitský epilog na koncili tridentském a původní koncepce habsburské rekatolizace Čech. Počátky obnoveného pražského arcibiskupství 1561–1580*. Praha 1969. Online: <https://ndk.cz/view/uuid:439d4370-08a7-11e7-8f44-005056827e52?page=uuid:73756ff0-3007-11e7-a77b-001018b5eb5c>

SKÝBOVÁ, Anna: *Knihovna arcibiskupa Antonína Bruse z Mohelnice*. In: POLIŠENSKÝ, Jiří – ŠMAHEL, František (eds.): *Knihtisk a kniha v českých zemích od husitství do Bílé hory. Sborník prací k 500. výročí českého knihtisku*. Praha 1970, s. 241–256.

SKÝBOVÁ, Anna: *Obnovení pražského arcibiskupství v letech 1561–1562 a jeho vztah k pražské univerzitě*. Acta Universitatis Carolinae. Historia Universitatis Carolinae Pragensis. Příspěvky k dějinám Univerzity Karlovy 7, 1966, s. 62–72. Online: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/AUC-HUCP_07_1_1966.pdf

SPURNÝ, František: *Stručné dějiny Mohelnice. Od založení města do osvobození v roce 1945*. In: KŘUPKA, Václav (ed.): *Mohelnice včera a dnes. Sborník minulosti a současnosti Mohelnice*. Mohelnice 1973 s. 15–107.

ŠTIPL, Ctirad: *Mohelnice. Nemovité památky města a integrovaných obcí*. Mohelnice 2006.

ŠTIPL, Ctirad: *Z kroniky města Mohelnice*. Mohelnice 2003.

ŠVÁCHA, Rostislav: *O biskupově paměti, baroku a jeho výkladech*. In: ŠVÁCHA, Rostislav – POTUČKOVÁ, Martina – KROUPA, Jiří (eds.): *Karel z Lichtensteinu-Castelcornu (1624–1695). Místa biskupovy paměti*. Olomouc 2019., s. 15–33.

TEICHMANN, Eduard: *Geschichte der Stadt Müglitz bis zur Heimkehr ins Reich*. Olmütz 1942.

Tento měsíc v Mohelnici. Mohelnický Zpravodaj 9, 2020, s. 1. Online: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=236295

TISCHER, František: *Příspěvek k dějinám censury za arcibiskupa Antonína Brusa*. Listy filologické = Folia Philologica. Časopis pro klasická, středověká a neolatinická studia, založený r. 1874, 32, 1905, s. 258–271, 376–379. Online: <https://www.digitalniknihovna.cz/mzk/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:0119001b-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c>

ŽOUŽELKA, Zbyněk: *500. výročí narození Antonína Brusa*. In: *Severní Morava: vlastivědný sborník*. Šumperk 2018, roč. 62, s. 41.

ŽOUŽELKA, Zbyněk: *500 let od narození Antonína Brusa*. Mohelnický zpravodaj 3, 2018, s. 11. Online: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=229793

Internetové zdroje:

BOROVÝ Klement 1838–1897. Biografický slovník českých zemí. Online: https://biography.hiu.cas.cz/wiki/BOROV%C3%9D_Klement_1838%E2%80%931897

Brusovy slavnosti 2020. Mohelnická televize, min. 1:13–3:00. Online: <https://mohelnickatelevize.cz/zpravy/1410-brusovy-slavnosti-2020>

Brusovy slavnosti se uskuteční v sobotu 11. září 2021 od 13 hodin na náměstí Svobody. Město Mohelnice, 2021. Online: <https://www.mohelnice.cz/brusovy-slavnosti-se-uskutecni-v-sobotu-11-zari-2021-od-13-hodin-na-namesti-svobody/d-238373>

Filiální kostel sv. Stanislava, biskupa, Arcibiskupství olomoucké. Online: <https://www.ado.cz/katalog/www/kostely/3E9B2D3C-B308-4156-A20A-80F1938698C5>

FRIND Antonín Ludvík 1823–1881. Biografický slovník českých zemí. Online: https://biography.hiu.cas.cz/wiki/FRIND_Anton%C3%ADn_Ludv%C3%ADk_1823%E2%80%931881

Historie. Restaurace U Bruse. Online: <http://www.brusovahospoda.cz/historie>

Kaple sv. Jana Křtitele. Knihovna pražské metropolitní kapituly. Online: <https://kpmk.eu/kpmkeu/index.php/katedrala/kaple/sv-jana-krtitele/27-kaple-sv-jana-krtitele>

Město má narozeniny 1973, Mohelnické hledání ztraceného času. Mohelnická televize 16. 5. 2021, min. 11:13–16:00. Online: <https://www.youtube.com/watch?v=oAA7kMkvYqY>

Mohelnický betlém. Město Mohelnice, 2022. Online: <https://www.mohelnice.cz/mohelnicky-betlem/d-223969>

Muzeum zve na přednášku. Antonín Brus z Mohelnice. Město Mohelnice, 2018. Online: <https://www.mohelnice.cz/muzeum-zve-na-prednasku-antonin-brus-z-mohelnice-utery-13-brezna-2018-v-17-30-hodin/d-229778>

Pojem filiální. ABZ.cz slovník cizích slov. Online: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/filialni>

Pojem sedisvakance. ABZ.cz slovník cizích slov. Online: <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/sedisvakance>

Resumé

The aim of this bachelor thesis was to provide an analysis of life and the later reminders (both in chronicles and in contemporary town) of two Prague archbishops, Antonín Brus and Martin Medek, who were born in Mohelnice in the 16th century. The first part of the thesis dealt with their life and their contribution to the growth of their hometown, for instance Brus, being the archbishop between the years 1561 and 1580, helped with arranging the toll or funding the Saint Stanislaw Church, Medek then finished the work and built an infirmary for the poor, which is being regarded as one of his greatest assets. Doing so, I tried to show why the archbishops were important for Mohelnice and why the town should consider them important nowadays as well.

The second part of the thesis analyzed remembering Brus and Medek in later history, first through historiography (where I looked at the way of reminding anniversaries related to the archbishops, their collected letters, and the mentions of their names in texts from arts as well as in regional papers), then via local chronicles and places of collective memory in contemporary Mohelnice. Brus and Medek are mentioned in the chronicles written from the 20th century and onward, for example when two streets were named after them or when the chroniclers dealt with their nationality awareness, however they still remain quite overlooked; despite the town celebrating its 700th anniversary in 1973, none of them appeared in the parade of important historical figures, later they are mentioned only as one of the “important natives” of the town.

Today’s Mohelnice includes several reminders of the two archbishops, nevertheless, Antonín Brus is being reminded way more often – though the only link to Medek is Medek’s Street and an informational plaque near the St. Stanislaw’s Church, which is both given to Brus as well, Brus appears in the name of a local pub (despite situated in a place not related to Brus himself), a memorial plaque on St. Thomas Becket of Canterbury Church, and in a name of a town festival held annually (“Brusovy slavnosti,” formerly known as “Dny evropského kulturního dědictví,”). The year 2018 thus symbolizes somewhat a revitalization of the memory of Antonín Brus.

Therefore, if I conclude both personas and their reflections in contemporary Mohelnice, it seems quite unbalanced. Medek’s name appears more often in the chronicles (although in relation to the street named after him), whereas Brus is being reminded in more places in Mohelnice, presumably due to the year 2018. Such a revitalization didn’t happen with Medek, and so he remains rather forgotten despite his contributions.

Obrázkové přílohy

Obr. 1: Rodný dům Antonína Bruse (zdroj: ŽOUŽELKA, Zbyněk: *500 let od narození Antonína Brusa*. Mohelnický zpravodaj 3, 2018, s. 11. Online: https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=229793 [cit. 22. 4. 2026])

Obr. 2: Brusova ulice (zdroj: archiv autorky)

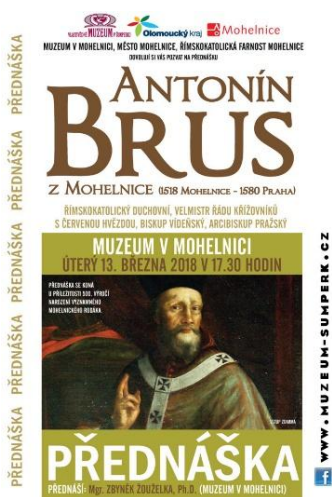
Obr. 3: Medkova ulice (zdroj: archiv autorky)

Obr. 4 a 5: Kostel sv. Stanislava a informační tabule o jeho historii (zdroj: archiv autorky)

Obr. 6: Podobizna Antonína Bruse na Brusově hospodě (zdroj: archiv autorky)

Obr. 7: Pozvánka na přednášku o Antonínu Brusovi v den výročí 500 let od jeho narození (zdroj: *Muzeum zve na přednášku. Antonín Brus z Mohelnice*. Město Mohelnice, 2018. Online: <https://www.mohelnice.cz/muzeum-zve-na-prednasku-antonin-brus-z-mohelnice-utery-13-brezna-2018-v-17-30-hodin/d-229778> [cit. 22. 4. 2026])

Obr. 8: Pamětní deska A. Bruse na Kostelním náměstí v Mohelnici (zdroj: archiv autorky)

Obr. 9: Antonín Brus v mohelnickém betlémě (zdroj: archiv autorky)

Obr. 10: Řezba kostela sv. Stanislava v mohelnickém betlémě (zdroj: archiv autorky)